

Civilní ochrana na úrovni Evropské unie

Civil Protection in the European Union

Bc. Jan Muzika

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jan Muzika**
Osobní číslo: **A11354**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Civilní ochrana na úrovni Evropské unie**

Zásady pro vypracování:

1. Popište typy krizových situací a přijímaná opatření.
2. Uvedte politické nástroje Unie po 21.září 2001.
3. Konkretizujte právní nástroje v oblasti civilní ochrany.
4. Popište krize civilního charakteru za hranicemi Unie.
5. Uvedte vzdělávací aktivity a instituce v EÚ.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. PIKNA, B. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu. LINDE PRAHA, a.s., 2007. ISBN 978-80-7201-686-0.
2. FIALA, P., PITROVÁ, M. Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury(CDK), 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.
3. KRMEC, J. Evropské trestní právo. Mechanismus Europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva. Praha: C. H. Beck 2006. 217 s. ISBN 80-7179-535-6.
4. PROCHÁZKA, R., ČORBA, J. Právo Evropské unie (Vybrané otázky pro právní prax). Vydavatel: Poradca podnikatela Žilina, 2007.
5. ZOUBEK, V. Lidská práva – globalizace – bezpečnost. Plzeň: Vydavatelství a naklad. Aleš Čeněk, 2007. 510 s. ISBN 978-80-7380-026-0.

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Vladislav Štefka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

8. února 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

3. června 2013

Ve Zlíně dne 8. února 2013

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato diplomová práce popisuje problematiku civilní ochrany na úrovni Evropské unie. Diplomová práce popisuje krizové situace a právní nástroje Evropské unie v oblasti civilní ochrany - konkrétně Finanční nástroj pro civilní ochranu a Mechanismus zesílené spolupráce při zásazích. Dále jsou zde konkretizovány krize civilního charakteru za hranicemi Evropské unie. Zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie, organizační struktury pro zvládnání krizí a prioritní oblasti zvládnání krizí. Diplomová práce popisuje vzdělávací aktivity a instituce v Evropské unii – Evropskou Komisi, Systém nouzového plánování a Systém krizového řízení. V praktické části se zaměřuje na Evropskou Komisi, Protiteroristického koordinátora EU, Europol, Eurojust. Podrobněji dále popisuje strategii EU pro boj s terorismem – Prevenci radikalizace a nábor členů teroristických skupin, zabránění financování terorismu, kontrola výbušnin, ochrana infrastruktury, ochrana hranic, posílení spolupráce policejních, zpravodajských a celních útvarů a posílení soudní spolupráce a v neposlední řadě mezinárodní spolupráce s třetími zeměmi.

Klíčová slova: Civilní ochrana, Evropská unie, Rozhodnutí Rady, CEPOL, EBOP, Europol. Eurojust,

ABSTRACT

This thesis describes the issue of civil protection at European Union level. This thesis describes a crisis situation and legal instruments of the European Union in the field of civil protection - specific financial instrument for civil protection mechanism of enhanced cooperation with intervention. There are also concretized crisis civilian outside the European Union. Foreign and Security Policy of the European Union, the organizational structure for crisis management and crisis management priority. This thesis describes the educational activities and institutions in the European Union - European Commission The emergency planning and crisis management system. In the practical part focuses on the European Commission, the EU Counter-Terrorism Coordinator, Europol, Eurojust. Describes in more detail the EU Strategy for Combating Terrorism - Prevention radicalization and recruitment of members of terrorist groups, preventing the financing of terrorism, explosives control, infrastructure protection, odhrana borders, strengthening cooperation between police, intelligence and customs services and judicial cooperation and ultimately international cooperation with third countries.

Keywords: Civil protection, European union, Council Decision, CEPOL, EBOP, Europol. Eurojust,

Touto cestou bych rád poděkoval JUDr. Vladislavu Štefkovi za odbornou pomoc a poskytnuté informace, které mi pomohly při vypracování této diplomové práce.

Dále bych rád poděkoval JUDr. Miroslavu Vávrovi, jehož odkaz je mi příkladem. Čest jeho památce.

V neposlední řadě bych rád poděkoval své manželce Kamile, která mi byla oporou, jak při studiu, tak při přípravě a vypracování diplomové práce.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 TEORETICKÁ ČÁST	11
OPATŘENÍ A POLITICKÉ NÁSTROJE UNIE PO 11. ZÁŘÍ 2001	28
1.1 PROGRAM SOLIDARITY EU – CBRN.....	29
1.2 OCHRANA KRITICKÉ INFRASTRUKTURY V BOJI S TERORISMEM	31
2 PRÁVNÍ NÁSTROJE V OBLASTI CIVILNÍ OCHRANY	36
2.1 FINANČNÍ NÁSTROJ PRO CIVILNÍ OCHRANU	36
2.2 MECHANIZMUS ZESÍLENÉ SPOLUPRÁCE PŘI ZÁSAZÍCH	38
2.3 SPOLUPRÁCE NA ÚSEKU ZNEČIŠTĚNÍ MOŘÍ.....	41
3 NÁSTROJE ŘÍZENÍ V JINÝCH SEKTORECH.....	42
4 VZDĚLVACÍ AKTIVITY A INSTITUCE V EU	43
4.1 BEZPEČNOSTNÍ RADA STÁTU	43
4.2 CEPOL (COLLEGE EUROPÉEN DE POLICE) / EPA.....	44
4.2.1 Správní rada.....	47
4.2.2 Ředitel, který řídí sekretariát Evropské policejní akademie.....	48
4.3 AGIS – RÁMCOVÝ PROGRAM PRO POLICEJNÍ A JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCI.....	50
4.4 (AEPC) ASOCIACE EVROPSKÝCH POLICEJNÍCH AKADEMÍ.....	50
5 KRIZE CIVILNÍHO CHARAKTERU ZA HRANICEMI UNIE	52
5.1 ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA UNIE.....	52
5.1.1 Evropská bezpečnostní a obranná politika EBOP.....	52
5.1.1.1 Vojenské aspekty EBOP	53
5.1.1.2 Civilní aspekty EBOP	54
5.1.2 Budování schopností Unie je zvládání zahraničních krizí	54
5.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURY PRO ZVLÁDÁNÍ KRIZÍ.....	55
5.2.1 Stálé výbory.....	55
5.2.2 Koordinační mechanismus	56
5.3 PRIORITY OBLASTI ZVLÁDÁNÍ KRIZÍ.....	56
5.3.1 Policie.....	56
5.3.1.1 Policejní mise.....	56
5.3.1.2 Policejní plánování	57
5.3.2 Posílení právního státu	58
5.3.3 Civilní správa	59
5.3.4 Civilní ochrana	60
6 INSTITUCE V EU.....	61

6.1	EVROPSKÁ KOMISE	61
6.2	SYSTÉM NOUZOVÉHO PLÁNOVÁNÍ	61
6.3	SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ.....	61
II	PRAKTICKÁ ČÁST	66
1	EVROPSKÁ KOMISE	73
2	PROTITERORISTICKÝ KOORDINÁTOR EU.....	74
3	EUROPOL	75
4	EUROJUST.....	76
5	STRATEGIE EU PRO BOJ S TERORISMEM	77
5.1	PREVENCE RADIKALIZACE A NÁBORU ČLENŮ TERORISTICKÝCH SKUPIN.....	77
5.2	ZABRÁNĚNÍ FINANCOVÁNÍ TERORISMU.....	77
5.3	VÝBUŠNINY.....	79
5.4	OCHRANA OBČANŮ	79
5.5	OCHRANA INFRASTRUKTURY.....	80
5.6	OCHRANA HRANIC.....	80
5.7	USTAVENÍ PRÁVNÍHO RÁMCE EU PRO BOJ S TERORISMEM.....	81
5.8	POSÍLENÍ SPOLUPRÁCE POLICEJNÍCH, ZPRAVODAJSKÝCH A CELNÍCH ÚTVARŮ	81
5.9	POSÍLENÍ SOUDNÍ SPOLUPRÁCE.....	83
5.10	LIDSKÁ PRÁVA	83
5.11	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	84
	ZÁVĚR	85
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	87
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	89
	SEZNAM TABULEK.....	90

ÚVOD

Spolupráce na poli civilní ochrany v rámci Evropského společenství si klade za cíl lepší ochranu obyvatelstva, majetku a kulturního dědictví v případě velkých přírodních nebo uměle vyvolaných katastrof jak uvnitř tak i vně Evropské unie.

Role členských států Evropské unie na poli pomoci v oblasti civilní ochrany i mimo EU neustále roste, dokladem toho jsou i nedávné katastrofy jako tsunami v jižní Asii (2004), hurikány v USA (2005) nebo zemětřesení v Pákistánu (2005). Evropské instituce a členské státy si postupně vytvořily důvěru ve spolupráci a pomoci v oblasti civilní ochrany. Vzájemná spolupráce dovoluje sdílet zdroje a současně maximalizovat využití sil.

Chemický biologický, radiační a jaderný terorismus, který by mohl v Evropské unii nebo ve třetí zemi vyvolat problémy ohledně zacházení s infikovanými osobami přecházejícími hranice nebo cestujícími letecky do EU.

V návaznosti na teroristické útoky v Londýně a v Madridu byla umocněna důležitost oblasti civilní ochrany.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Legislativa krizového řízení a plánování v rámci Evropské unie

Historický pohled

Základy spolupráce v oblasti civilní ochrany na úrovni Evropského společenství byly položeny v květnu 1985, kdy se konala první ministerská schůzka v Římě. Na základě závěrů této schůzky bylo v letech 1985 – 1994 přijato celkem šest rozhodnutí, jejichž implementace vedla k vytvoření několika operativních nástrojů pokrývajících jak oblast příprav tak i reakcí na krizové situace. Veškeré aktivity byly realizovány na základě principu subsidiarity, který stanovila tzv. Maastrichtská smlouva.

Velmi důležitým bylo rozhodnutí Rady ze dne 8. července 1991 o zlepšení vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě přírodních nebo technologických katastrof (Úřední věstník C 198, 27. 7. 1991)

Ve svém sdělení ze dne 11. června 2002 (COM (2002) 302 final) Evropská komise informovala o pokroku dosaženém v připravenosti na katastrofy, zejména o vytvoření vzájemného konzultačního mechanismu, který slouží k vyrovnání se s jakoukoliv krizí, včetně hrozeb tzv. bioterorismu. Dále byl vytvořen task force složený ze zástupců Evropské komise a farmaceutického průmyslu, který sestavil přehled o dostupnosti a kapacitách produkce, zásob a distribuce sér, vakcín a antibiotik, které by bylo možno eventuelně využít v případě bakteriologického útoku.

Dalším opatřením, která mají posílit spolupráci v oblasti civilní ochrany, se věnuje také sdělení Komise ze dne 25. března 2004 (COM (2004) 200 final).

Přijímaná opatření.

V roce 1985 se uskutečnila první schůzka zainteresovaných ministrů členských států Evropského společenství odpovědných za oblast civilní ochrany. Spolupráce v dané oblasti civilní ochrany byla však dohodnuta až na druhém setkání o dva roky později, tedy v r. 1987.

Všechny členské státy si vytvořily systémy opatření při pomoci v katastrofách již v minulosti. V jednotlivých státech se však tyto systémy liší. Především z hlediska organizace, rozsahu a mobilizovatelných prostředků. Větší akce civilní ochrany však potřebují flexibilní koordinaci a rychlou mobilizaci záchranných týmů, aby vzájemná podpora členských států byla efektivnější a účinnější.

Prvním aktem na mezinárodní úrovni bylo usnesení Rady a zástupců vlád členských států Evropského společenství z června 1987. Usnesením se zaváděla spolupráce Společenství v oblasti civilní ochrany. V dokumentu je vyjádřeno přesvědčení, že iniciativa v oblasti civilní ochrany by měla přínos pro ochranu občanů a pomohla by k vytvoření „Evropy občanů“.

Další usnesení Rady a zástupců vlád členských států z února 1989 reagovalo na nový vývoj spolupráce v oblasti civilní ochrany ve Společenství. V dokumentu se konstatuje, že společně uskutečňované akce představují počátek racionálnějšího a koordinovanějšího zvládání krizových situací vyplývajících z katastrof, které mohou svým rozsahem překračovat zásahové možnosti dotčeného členského státu.

Komise byla tedy vyzvána k vytvoření vícejazyčného slovníku terminologie civilní ochrany. Existence takového slovníku byla zcela nezbytná a to především z hlediska technické komunikace mezi záchrannými týmy vyzvanými k pomoci při mimořádných událostech za hranicemi jejich států. Komise vypracovala souhrn veškerých ochranných opatření k omezení rizik požárů, katastrof a zajištění civilní ochrany.

V roce 1990 byl přijat další dokument ke spolupráci Společenství v oblasti civilní ochrany a to usnesení Rady a zástupců vlád členských států.¹

V roce 1997 byly přijaty dva akční programy Společenství v oblasti civilní ochrany.

První program byl přijat s platností do konce roku 1999 a uplynutím doby pozbyl platnosti.

Rozhodnutím Rady se pak v prosinci 1999 zaváděl nový akční program Společenství v oblasti civilní ochrany, který byl nahrazen rozhodnutím Rady z března 2007 o řízení finančního nástroje pro civilní ochranu.

Tyto dva akční programy byly přijaty komunitárním předpisem. Představovali tak zásadní změnu v legislativně právním pojetí. Na rozdíl od předchozích dokumentů se jednalo o závazný právní předpis ES – rozhodnutí Rady, vydaný na základě Smlouvy o založení ES jako závazný komunitární právní akt.

¹ Usnesení Rady a zástupců vlád členských států, kteří se sešli v Radě 23. Listopadu 1990, o spolupráci Společenství v oblasti civilní ochrany (90/C 315/01) (490Y1214(01))

1.1. Přehled legislativy Evropské unie v oblasti krizového řízení a plánování a stručná charakteristiky základních legislativních úprav

Současný **legislativní rámec** Evropské unie v oblasti civilní ochrany, krizového řízení a plánování je **tvořen třemi základními dokumenty**:

- rozhodnutí Rady ze dne 23. října 2001 o vytvoření mechanismu Společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany (2001/792/ES, Euratom)
- rozhodnutí Komise ze dne 29. prosince 2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k rozhodnutí Rady 2001/792/ES, Euratom (2004/277/ES/Euratom)
- rozhodnutí Rady ze dne 9. prosince 1999, kterým o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany (1999/847/EC)

Rozhodnutím Rady 2001/792/ES, Euratom byl vytvořen **mechanismus Společenství** na podporu zesílené spolupráce mezi Společenstvím a členskými státy při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany v případě výskytu závažných mimořádných událostí nebo bezprostředního nebezpečí jejich výskytu, které vyžadují přijetí opatření okamžité reakce.

Účelem mechanismu je pomoci zajistit lepší ochranu především osob, ale také životního prostředí a majetku, včetně kulturního dědictví, v případě výskytu závažných mimořádných událostí, např. přírodních, technologických, radiologických nebo ekologických havárií uvnitř nebo vně Společenství, včetně námořních havárií způsobujících znečištění vod.

Obecným cílem mechanismu je poskytovat na základě žádosti podporu při výskytu mimořádných událostí a napomáhat lepší koordinaci asistenčního zásahu prováděného členskými státy a Společenstvím

Mechanismus zahrnuje řadu **prvků a opatření**:

- získání přehledu o zásahových týmech a další intervenční podpoře využitelných v členských státech k asistenčnímu zásahu v případě výskytu mimořádné události
- vypracování a provádění výcvikového programu pro zásahové týmy a pomocný zásahový personál a pro experty z posuzovacích nebo koordinačních týmů
- workshopy, semináře a pilotní projekty k nejdůležitějším aspektům zásahu
- sestavování a vysílání posuzovacích nebo koordinačních týmů
- zřízení a řízení monitorovacího a informačního střediska
- vytvoření a řízení společného komunikačního a informačního systému pro případ výskytu mimořádné události
- další podpůrná opatření

Rozhodnutím Komise 2004/277/ES, Euratom se stanoví **prováděcí pravidla** k rozhodnutí Rady 2001/792/ES, Euratom. Rozhodnutí zejména stanoví pravidla týkající se:

- informací o příslušných zdrojích dostupných k asistenčním zásahům civilní ochrany
- zřízení monitorovacího a informačního střediska
- zřízení společného komunikačního a informačního systému pro případy mimořádných událostí (CECIS)
- hodnocení a koordinace týmů, včetně kritérií pro výběr znalců
- vytvoření školicího programu
- zásahů uvnitř i vně Společenství

Třetím základním právním aktem v oblasti civilní ochrany je **rozhodnutí Rady 1999/847/EC** o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany. Na tento původní Akční plán (1998 – 1999) navazoval Druhý akční plán (2000 – 2004), který byl

následně rozhodnutím Rady prodloužen až do roku 2006. Akční plán je určen k podpoře aktivit členských států EU k provádění implementačních opatření na národní, regionální a lokální úrovni k zajištění ochrany osob, majetku a životního prostředí v případě přírodních nebo technologických katastrof. Dalším záměrem Akčního plánu je usnadnit vzájemnou spolupráci, pomoc a výměnu zkušeností mezi členskými státy.

PŘEHLED DALŠÍCH PŘEDPISŮ DOTÝKAJÍCÍCH SE SPOLUPRÁCE V OBLASTI CIVILNÍ OCHRANY V RÁMCI EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

1. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 25. června 1987 o zavedení spolupráci v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 176/1987)
2. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 13. února 1989 o novém vývoji ve spolupráci v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 44/1989)
3. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 23. listopadu 1990 o spolupráci v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 315/1990)
4. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 23. listopadu 1990 o zlepšení vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě přírodní nebo uměle vyvolané katastrofy
(Úřední věstník C 315/1990)
5. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 8. července 1991 o zlepšení vzájemné pomoci mezi členskými státy v případě přírodní nebo technologické katastrofy
(Úřední věstník C 198/1991)
6. Rozhodnutí Rady ze dne 29. července 1991 o zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání
(Úřední věstník L 217/1991)

7. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 31. října 1994 o posílení spolupráce v oblasti civilní ochrany v rámci Společenství
(Úřední věstník C 313/1994)
8. Usnesení Rady a představitelů vlád členských států ze dne 9. prosince 1999 o spolupráci s kandidátskými zeměmi střední a východní Evropy a Kypru v oblasti civilní ochrany
(Úřední věstník C 373/1999)

Mechanismus Společenství je určen na podporu zesílené spolupráce mezi Společenstvím a členskými státy při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany v případě výskytu závažných mimořádných událostí nebo bezprostředního nebezpečí jejich výskytu, které vyžadují přijetí opatření okamžité reakce.

1.2. Akční plán Společenství

Rozhodnutí Rady 1999/847/EC o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany je jedním ze základních aktů v oblasti civilní ochrany. Na tento původní Akční plán (1998 – 1999) navazoval Druhý akční plán (2000 – 2004), který byl následně rozhodnutím Rady prodloužen až do roku 2006 (2005/12/EC). Akční plán je určen k podpoře aktivit členských států EU k provádění implementačních opatření na národní, regionální a lokální úrovni k zajištění ochrany osob, majetku a životního prostředí v případě přírodních nebo technologických katastrof. Dalším záměrem Akčního plánu je usnadnit vzájemnou spolupráci, pomoc a výměnu zkušeností mezi členskými státy.

Akční plán pokrývá iniciativy dotýkající se prevence, připravenosti a reakci na katastrofy. Důraz je kladen také na tématicky specifické priority a aktivity. Akční plán poskytuje také finanční podporu ve formě grantů na aktivity ve formě velkých projektů obecného zájmu pro několik členských států, workshopů, konferencí apod.

Veškeré tyto aktivity by měly směřovat zejména k následujícím oblastem:

- a) prevence rizik a škod na osobách, majetku a životním prostředí v případě přírodních nebo technologických katastrof
- b) zvyšování stupně připravenosti subjektů odpovědných za civilní ochranu v členských státech
- c) detekce a studium příčin katastrof
- d) zlepšováním prostředků a metod předvídání, technik a metod reakce a neodkladné péče při katastrofách
- e) informování veřejnosti, vzdělávání a zvyšování povědomosti o civilní ochraně

Akční plán byl vypracován ve formě tzv. *rolling plan*, který je každoročně vyhodnocován.

S Akčním plánem souvisí i některé další dokumenty Evropské unie:

Sdělení Komise „Posilování kapacit Evropské unie v oblasti civilní ochrany“ (COM (2004) 200) – v tomto sdělení se Komise věnuje hodnocení kapacit pro zásahy v oblasti civilní ochrany a navrhuje některá další opatření pro další zlepšení situace. Těmito opatřeními jsou například tato:

- odstraňování „informačních mezer“ tím, že budou definovány typy krizových situací a odpovídající typy kapacit personálu i vybavení
- rozšiřování vzdělávání se zaměřením na interoperabilitu a společná cvičení
- zlepšování komunikace a koordinace
- finanční zajištění

Dalším dokumentem doplňujícím Akční plán je **rozhodnutí Rady 2001/792/EC**, jehož cílem je zlepšit koordinaci intervenčních zásahů v případě přírodní, technologické, radiologické, ekologické havárie, včetně havárie způsobené na moři.

Významným dokumentem pro oblast civilní ochrany je také **rozhodnutí 2000/354/PESC**, kterým se zřizuje Výbor pro civilní aspekty krizového řízení jako pracovní orgán Rady EU.

1.3.Mechanismus Společenství

Rozhodnutím Rady ze dne 23. října 2001 byl vytvořen **mechanismus Společenství na podporu zesílené spolupráce** mezi Společenstvím a členskými státy **při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany** v případě výskytu závažných mimořádných událostí nebo bezprostředního nebezpečí jejich výskytu, které vyžadují přijetí opatření okamžité reakce.

Účelem mechanismu je pomoci zajistit lepší ochranu především osob, ale také životního prostředí a majetku, včetně kulturního dědictví, v případě výskytu závažných mimořádných událostí (např. přírodní, technologické, radiologické nebo ekologické havárie, námořní havárie způsobující znečištění vod apod.)

Obecným cílem mechanismu je poskytovat na základě žádosti podporu při výskytu mimořádných událostí a napomáhat lepší koordinaci asistenčního zásahu prováděného členskými státy a Společenstvím.

Mechanismus obsahuje řadu prvků a opatření, která mají přispět ke zlepšení spolupráce v oblasti civilní ochrany. Náleží k nim například:

- získání přehledu o zásahových týmech a další intervenční podpoře využitelných v členských státech k asistenčnímu zásahu v případě výskytu mimořádné události
- vypracování a provádění výcvikového programu pro zásahové týmy a pomocný zásahový personál a pro experty z posuzovacích nebo koordinačních týmů
- workshopy, semináře a pilotní projekty k nejdůležitějším aspektům zásahu
- sestavování a podle potřeby vysílání posuzovacích nebo koordinačních týmů
- zřízení a řízení monitorovacího a informačního střediska
- vytvoření a řízení společného komunikačního a informačního systému pro případ výskytu mimořádné události
- další podpůrná opatření

Ohlašovací povinnost

Mechanismus ukládá členskému státu **ohlašovací povinnost**, konkrétně v případě výskytu mimořádné události nebo bezprostředního nebezpečí jejího výskytu, které má nebo může mít přeshraniční účinky, nebo vede k žádosti o poskytnutí pomoci ze strany jednoho nebo více členských států.

Ohlašovací povinnost má členský stát vůči:

- a) těm členským státům, které mohou být mimořádnou událostí postiženy
- b) Evropské Komisi, pokud se dá očekávat případná žádost o poskytnutí pomoci prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska

Ohlašovací povinnost plní členský stát prostřednictvím komunikačního a informačního systému.

Povinnosti členských států pro zajištění schopnosti účinného zásahu

Pro zajištění schopnosti účinného zásahu v případě výskytu závažné mimořádné události mají členské státy Mechanismem stanoveny některé další povinnosti, jako například:

- zajistit v předstihu zásahové týmy, které budou k dispozici pro případný zásah nebo které by mohly být na místo vyslány asi do 12 hodin od obdržení žádosti o pomoc
- vybrat odborníky, kteří mohou být povoláni na místo výskytu mimořádné události jako členové posuzovacího nebo koordinačního týmu
- poskytnout příslušné obecné informace o těchto týmech a odbornících a zdravotnických prostředcích
- zvážit možnost poskytovat další formy podpory, které mohou zajistit příslušné služby
- jmenovat příslušné orgány, stanovit konkrétní místa a informovat o tom Evropskou komisi

Aktivity Evropské komise

Za účelem dosažení cílů stanovených v rozhodnutí o přijetí Mechanismu, činí Evropská komise následující aktivity:

- zřídila a řídí monitorovací a informační středisko (služba 24/7)
- vytvořila a řídí společný komunikační a informační systém CECIS pro případy mimořádných událostí – systém umožňuje komunikaci a výměnu informací mezi monitorovacím a informačním střediskem a kontaktními místy jednotlivých členských států
- vypracovala výcvikový program zaměřený na zlepšení koordinace asistenčního zásahu v oblasti civilní ochrany
- shromáždila informace o schopnostech členských států udržovat výrobu sér a očkovacích látek nebo jiných zdravotnických prostředků a o zásobách využitelných při zásahu v případě mimořádné události (tyto informace jsou dostupné v informačním systému CECIS)

Postup členského státu v případě mimořádné události

V případě výskytu mimořádné události se členský stát obrací se žádostí o poskytnutí pomoci na ostatní členské státy buď prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska nebo přímo.

Členský stát, jemuž je určena žádost o poskytnutí pomoci, určí, zda je schopen požadovanou pomoc poskytnout. Informaci postupuje žadatelskému státu buď přímo nebo prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska. V případě vyhovění žádosti o pomoc uvede rozsah a podmínky pomoci, kterou je schopen poskytnout.

Za asistenční zásahy je odpovědný žadatelský členský stát, stanoví obecné zásady a v případě potřeby též vymezí hranice pro plnění úkolů svěřených zásahovým týmům.

Žadatelský stát může požádat zásahové týmy, aby řídily zásah jeho jménem. Posuzovací nebo koordinační tým by měl napomáhat koordinaci činnosti jednotlivých zásahových týmů a v případě potřeby také udržovat spojení s příslušnými orgány žadatelského členského státu.

1.4. Vzájemná spolupráce

Vzhledem ke skutečnosti, že ani přírodní ani uměle vytvořené katastrofy neznají hranic, je potřeba mezinárodní spolupráce v oblasti civilní ochrany stále na vzestupu. Kromě Mechanismu Společenství má Evropská komise uzavřeno množství smluv o poskytování pomoci a vzájemné spolupráci s různými státy i mezinárodními organizacemi.

Evropský hospodářský prostor

Evropská unie a tři země Evropského hospodářského prostoru – Island, Lichtenštejnsko a Norsko, mají uzavřenu smlouvu, která umožňuje rozšíření různých programů a aktivit Společenství i na tyto tři země. Smlouva zajišťuje velmi flexibilní přístup, podle kterého je každý nový akt Společenství zkoumán za účelem zjištění, zda je relevantní i pro tyto země. Pokud s touto relevancí souhlasí obě strany, pak je nový akt zařazen do právního řádu Evropského hospodářského společenství. Je to i případ jak Akčního plánu, tak i Mechanismu Společenství v oblasti civilní ochrany.

Kandidátské země

Účast kandidátských zemí (v současné době Turecko, Chorvatsko a Makedonie) v programech Společenství je významným prvkem jejich předpřístupových strategií a přispívá k osvojení jednotlivých politik a pracovních metod v nejrůznějších oblastech ještě před přistoupením k Evropské unii.

Chorvatsko

Do současné doby nebyla ještě mezi Chorvatskem a Evropskými společenstvími uzavřena smlouvy o spolupráci v oblasti civilní ochrany, ale vyjednávání pokračují. Účast Chorvatska na Mechanismu Společenství bude umožněna podpisem memoranda o porozumění.

Makedonie

Stejná situace jako v případě Chorvatska – smlouva dosud není uzavřena. Účast Makedonie na Mechanismu Společenství bude umožněna podpisem memoranda o porozumění.

Turecko

Smlouva o spolupráci v oblasti civilní ochrany dosud nebyla uzavřena. Účast Turecka na Mechanismu Společenství bude umožněna podpisem memoranda o porozumění.

Regionální iniciativy

EUROMED – program v oblasti civilní ochrany ve středomořském regionu pro léta 2005 – 2008, zaměřený na propagaci a podporu systému civilní ochrany. Program pokrývá nejrůznější aktivity jako výcvik a simulační cvičení, výměnu expert nebo vytváření sítě vzdělávacích institucí zaměřených na civilní ochranu.

STŘEDOEVROPSKÁ INICIATIVA – v jejím rámci byla v roce 1996 uzavřena dohoda o předvídání, prevenci a zmírnění přírodních a technologických katastrof. Dohodu mezi sebou uzavřelo Rakousko, Chorvatsko, Maďarsko, Itálie, Polsko a Slovinsko, Evropská komise má status pozorovatele. Spolupráce spočívá zejména v pravidelné výměně vědeckých a technických informací a relevantních dat, společné výzkumné programy a výcvik expertů v civilní ochraně a zvládání katastrof.

EUR-OPA – Evropská a středomořská smlouva o závažných hrozbách – jedná se o otevřenou smlouvu o prevenci, ochraně a organizaci zvládnání velkých přírodních a technologických katastrof. Smlouvu přijala Rada Evropy v březnu 1987. Cílem smlouvy je podpořit užší spolupráci mezi členskými státy v oblasti prevence a reakce na přírodní a technologické katastrofy.

THE NORTHERN DIMENSION – iniciativa Evropské unie zaměřená zejména na vztahy s Ruskem (konkrétně severozápadní Rusko) a zeměmi v regionu Baltského a Arktického moře. Je implementována v dohodě o partnerství a spolupráci s Ruskem. Iniciativa se zaměřuje na specifika tohoto regionu, posílení dialogu a spolupráce mezi EU, jejími členskými státy, Islandem, Norskem a Ruskou federací. Jedním z prioritních témat spolupráce je i životní prostředí, jaderná bezpečnost a přírodní zdroje.

RADA BALTSKÝCH ZEMÍ – jedná se o politické fórum pro regionální mezivládní spolupráci, jehož členy je 11 států z regionu Baltského moře a Evropská komise. Jedním z témat rady je i nukleární bezpečnost a ochrana životního prostředí.

BARENTSOVA EURO-ARCTICKÁ RADA – fórum mezivládní spolupráce států regionu Barentsova moře (Norsko, Finsko, Rusko a Švédsko) ustavené v roce 1993. Jedná se o region bohatý na lesy, ryby, minerály, ropu a zemní plyn – jedním z témat je i ochrana životního prostředí a civilní ochrana.

3. Metodologie krizového plánování v Evropské unii

3.1. Principy plánování

Odpovědnosti úřadů v případě krize jsou, obecně řečeno, shodné s odpovědnostmi za normální situace – jejich odpovědností je ochrana a zajišťování bezpečnosti osob a majetku, veřejného zdraví a životního prostředí.

Pro vytváření krizových plánů by měly být dodržovány následující **obecné principy**:

1. Vytváření a implementaci krizového plánu by mělo být svěřeno těm subjektům, které dostatečně reprezentují veřejné orgány a současně garantují správnou implementaci těchto plánů. Na lokální úrovni by měl být takový subjekt schopen posoudit dopad navrhovaných opatření.
2. Krizový plán by měl pokrývat **tři základní fáze**:
 - a) fáze krize
 - b) fáze přechodová
 - c) fáze rekonstrukce

3. Krizový plán by se měl zabývat také těmi **aspekty krizových situací**, které jsou společné pro většinu katastrof. Tyto aspekty se dotýkají:
- a) obyvatelstva – následky katastrof jsou často vyjadřovány ve formě počtu mrtvých a zraněných osob, související jsou také počty osob, které zůstaly bez střechy nad hlavou, neúplných rodin, pohřešovaných osob
 - b) institucí a sociálních služeb – částečně nebo úplně zničené veřejné budovy, chaos v dopravě, problémy s komunikací a poskytováním sociálních služeb, dostupnost základních potřeb – potrava, oblečení, bydlení a zdravotnická služba, zachování veřejného pořádku, obnova dopravní infrastruktury
 - c) životního prostředí – zamoření vody, půdy a vzduchu, dostupnost pitné vody, stav zemědělských oblastí

Obecné principy krizových plánů počítají také s vytvářením **krizových štábů** na různých úrovních (od ústředí až např. po obce). Vademekum Evropské unie pro krizové řízení (k dispozici na webových stránkách Evropské komise www.ec.europa.eu) dává také návody na možné personální složení těchto štábů, které se však liší podle úrovně štábu a konkrétní dispozice jednotlivých členských států.

Činnost štábů je chápána ve dvou fázích - ve fázi katastrofy a ve fázi po katastrofě a vademekum nastiňuje některé ze základních úkolů krizových štábů. Zde je výčet některých z nich.

Fáze katastrofy:

- vytvoření centra odpovědného za koordinaci záchranných operací
- vytvoření a udržování kontaktů s institucemi
- koordinace pomoci a záchranných operací na lokální, národní a mezinárodní úrovni
- alokace dostupných zdrojů do postižených regionů

- ověřování, kontrola a koordinace dopravních prostředků a prostředků komunikace
- koordinace šíření informací dotýkajících se katastrofy

Fáze po katastrofě

- implementace rekonstrukčních programů
- hodnocení efektivity záchranných operací
- aktualizace záznamů o aktivitách při katastrofě, sestavení zpráv pro kompetentní organizace a veřejnost

OPATŘENÍ A POLITICKÉ NÁSTROJE UNIE PO 11. ZÁŘÍ 2001

Jako reakce na události 11. Zář 2001 bylo jednání ředitelů civilní ochrany v belgickém Knokke. Z jednání a v návaznosti na vytvoření mechanismu Společenství na podporu zesílené spolupráce (viz dále) vyplynulo, že civilní ochrana by měla být organizována na následujících základních principech:

- Starost o ochranu obyvatel náleží státu.
- Ústředním orgánem v oblasti ochrany obyvatelstva je jedno ministerstvo (zpravidla ministerstvo vnitra).
- Konkrétní odpovědnosti ministrů a jiných vedoucích správních úřadů za ochranu života, zdraví a majetku je stanovena příslušnými zákony a vyplývá z jejich kompetencí.
- Odpovědnost za ochranu obyvatelstva je rozložena na všechny úrovně veřejné správy včetně obcí.
- Profesní organizace tvoří jádro výkonných a částečně i řídicích složek, jsou doplňovány ostatními složkami různé právní povahy i fyzickými osobami (průměrný stupeň připravených specialistů činí 4 – 5 % populace).
- Široká informovanost veřejnosti o ochranných opatřeních je prostředkem, který napomáhá k účinnější sebeochraně obyvatelstva.
- Opatření připravovaná k řešení následků mimořádných událostí a zmírnění dopadů krizových situací v míru, budou v případě potřeby využita i v období válečného stavu.

Na konferenci v Knokke byly připomenuty i některé další zásady, které je nutno zabezpečit pro lepší připravenost pro boj s terorismem a to na národních úrovních.

- Prohloubení integrace záchranných složek s policií a na ústřední úrovni též se zpravodajskými službami.
- Hlavní rozhodovací a řídicí prvky systému ochrany orientovat na centrální a regionální úroveň včetně vybudování centrálních - národních, a regionálních operačních center se zabezpečenými komunikačními propojeními.
- U občanů prohloubit znalosti sebeochrany.

- Věnovat pozornost informačním a varovacím prvkům.

V návaznosti na závěry tohoto mimořádného setkání ředitelů civilní ochrany byl vypracován „Akční plán civilní ochrany – reakce na následky teroristických útoků“.

Všechny uvedené principy a zásady výše zmíněného dokumentu byly v České republice zakomponovány do Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do r. 2015. Tuto koncepci schválila vláda ČR v dubnu r. 2002.²

1.1 Program solidarity EU – CBRN

V listopadu roku 2002 byl přijat původní program pro zlepšení spolupráce v Evropské unii při prevenci a minimalizování následků teroristických hrozeb (chemických, biologických, radiačních nebo jaderných).³

Výše zmíněný program stanovil strategické cíle, které bylo třeba určit pro zlepšení ochrany obyvatelstva, životního prostředí, potravinového řetězce a majetku proti útokům a hrozbám chemických, biologických, radiačních nebo jaderných prostředků, a poukazoval na místa, kde je třeba dalších opatření.

Zásadní posun v názledu Unie na nutnost a efektivnost možností použitelných při teroristickém útoku je napojení databáze disponibilních vojenských prostředků a schopností se vztahem k ochraně civilního obyvatelstva před následky teroristických útoků včetně CBRN do Mechanismu civilní ochrany Společenství.

V návaznosti na teroristické útoky v Madridu 11. 3 2004 přijala Evropská rada několik dokumentů týkajících se podpory EU zaměřenou na vzájemnou pomoc členských států v případě teroristických hrozeb a jejich následků.

² Usnesení vlády ČR ze dne 22. 4. 2002 č. 417 ke Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015. Přílohu tohoto usnesení tvoří Harmonogram realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015.

³ Dokument Rady EU: Adoption of the programme to improve cooperation in the European Union for preventing and limiting the consequences of chemical, biological, radiological or nuclear terrorist threats. Brusel, 21 listopadu 2002. 14627/02.

Závěrem Akčního plánu EU na boj proti terorismu z r. 2004 je uveden záměr realizovat mandát Evropské rady pomocí aktualizace původního Programu CBRN z r. 2002 s rozšířením jeho působnosti, aby umožňoval vypořádat se se všemi teroristickými hrozbami.

V návaznosti na výše uvedený záměr byl přijat v prosinci 2004 nový Program solidarity EU k následkům teroristických hrozeb a útoků – revidovaný a rozšířený Program CBRN – chemický, biologický, radiologický a jaderný – Program solidarity EU.⁴

Tento Program solidarity EU obsahuje sedm kapitol a jeho přílohou je i Implementační tabulka s obsahem konkrétních realizačních úkolů.

Stěžejní částí Programu solidarity EU jsou třetí a čtvrtá kapitola, týkající se cílů a zásad Programu. Hlavně specifikuje jednotlivé strategické cíle (6).

Zásady Programu solidarity EU:

- Odpovědnost za ochranu lidí, majetku a životního prostředí před následky teroristických útoků spočívá primárně na členských státech.
- Program se vztahuje na území členských států Evropské unie a na ochranu občanů Unie žijících v zahraničí.
- Program představuje politický, nikoliv právní nástroj. Proto bezprostřední právní a rozpočtové důsledky mohou vycházet pouze z jiných právních nástrojů, kterými bude program realizován, a nikoliv z programu jako takového.
- V případě citlivých záležitostí bude Program fungovat za podmínek přísného utajení.

Šest strategických cílů jako realizace Programu:

1. Vyhodnocování a analýza rizik. Posílení vyhodnocování a analýzy rizik, které souvisejí s potenciálními cíly teroristických útoků.

⁴ EU Solidarity Programme on the consequences of terrorist threats and attacks (revised/widened CBRN Programme). 1 December 2004, dok.č. 15480/04.

2. Preventivní opatření. Snižování zranitelnosti potenciálních cílů před teroristickými útoky.
3. Zjišťování, identifikace a varování. Posílení odpovídajících mechanismů určených k zjišťování a identifikaci skutečných hrozeb a k varování odborníků i veřejnosti vhodnými způsoby.
4. Připravenost a řízení následků. Zdokonalit schopnosti včetně těch, které jsou k dispozici v rámci vzájemné pomoci, a nástroje nutné ke zmírnění následků útoku a k usnadnění návratu k normálním podmínkám včetně poskytování informací veřejnosti.
5. Výzkum a vývoj. Posílení vědecké báze Programu pomocí činností v oblasti výzkumu a vývoje zaměřených na to, jak čelit dopadům teroristických útoků.
6. Mezinárodní spolupráce. Spolupráce s třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi.

Komise koordinuje, realizuje a monitoruje všechny činnosti uvedené v tomto Programu. Ve vhodných případech Komise informuje Radu a členské státy o dosažených pokrocích.

Příložená implementační tabulka obsahuje činnosti zmiňované v cílech Programu, konkretizuje opatření, označuje příslušný odpovědný orgán a uvádí termín splnění úkolu.

1.2 Ochrana kritické infrastruktury v boji s terorismem

V říjnu 2004 byl Evropskou unií přijat dokument „Ochrana kritické infrastruktury v boji proti terorismu.“⁵

Dokument řeší úkoly v oblastech:

- Civilní ochrany
- Donucovací orgány

⁵ Dokument Rady EU z 26. 10. 2004 (13979/04): Ochrana kritické infrastruktury v boji proti terorismu.

➤ Činnost zpravodajských služeb

Cílem ochrany kritické infrastruktury je zabezpečení fungování systémů a prostředků pro potřeby obyvatelstva a zachování funkčnosti státní správy.

Tento dokument je vlastně reakcí na rostoucí možnost katastrofických teroristických útoků s dopadem na kritickou infrastrukturu. Všeobecně je předpokládáno, že kybernetický útok, který si vyžádá málo či žádné lidské oběti, může vést ke ztrátě životně důležitých infrastruktur. Dalším typem selhání je kaskádový efekt, kdy selhání jedné části infrastruktury vede následně k selhání dalších jejích částí a to díky jejich vzájemné provázanosti. Například útok na elektrárenské podniky, kdy dochází k přerušení dodávek elektrické energie, může mít vliv na vyřazení provozu čističek odpadních vod atd.

Kritické infrastruktury jsou hmotná zařízení a zařízení informačních technologií, sítí, služeb a majetku, jejichž narušení nebo zničení má vážný dopad na zdraví bezpečnost nebo hospodářský blahobyt občanů nebo fungování vlád členských států.

Kritické infrastruktury jsou:

- Energetická zařízení a sítě. Elektrická energie, produkce ropy, produkce plynu, rafinérie, přenosové a distribuční systémy.
- Zdravotnictví. Nemocnice a ostatní zdravotnická zařízení jako laboratoře, krevní a antibiotické banky, léčiva, ale i záchranné a pátrací služby.
- Doprava. Letiště, přístavy, železniční sítě, sítě veřejné hromadné dopravy, dálniční spojení.
- Komunikační a informační technologie. Telekomunikace, vysílací systémy, hardware, software a další sítě včetně internetu.
- Vláda. Kritické služby, sítě, informační sítě, klíčová státní místa.
- Potravinářství. Výrobní prostředky, velkoobchodní distribuce, potravinářský průmysl.
- Finančnictví. Bankovníctví, cenné papíry, investice.
- Vodní hospodářství. Přehrady, úprava a sítě, skladování.
- Výroba skladování a přeprava nebezpečných výrobků. Chemický, biologický, radiologický či jaderný materiál.

Evropská unie přijala řadu legislativních opatření a to jako doplněk k opatřením, které již byly přijaty na vnitrostátních úrovních. Tato opatření stanovují minimální normy pro ochranu infrastruktury v rámci různých politik Evropské unie. Jedná se zejména o tyto oblasti:

- Oblast energetiky
- Oblast zdraví a bezpečnosti při práci a veřejného zdraví
- Oblast dopravy
- Oblast komunikací

V rámci zvyšování schopností Evropské unie chránit kritické infrastruktury jsou realizována opatření formou Evropského programu na ochranu kritických infrastruktur. Sledování a realizace Programu a jeho periodické vyhodnocování za účelem aktualizace jej postupně vylepšuje.

V roce 2008 byl schválen dokument směrnice Rady o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posuzování potřeby zvýšit jejich ochranu.⁶

Touto směrnicí se zavádí společný postup při označování a určování evropských kritických infrastruktur. Směrnice obsahuje mimo jiné i následující definice:

Kritická infrastruktura

„Kritickou infrastrukturou“ se rozumí prostředky, systémy a jejich části nacházející se v členském státě, které jsou zásadní pro zachování nejdůležitějších společenských funkcí, zdraví, bezpečnosti, zabezpečení nebo dobrých hospodářských či sociálních podmínek obyvatel a jejich narušení nebo zničení by mělo pro členský stát závažný dopad v důsledku selhání těchto funkcí.

Evropská kritická infrastruktura

„Evropskou kritickou infrastrukturou“ nebo „EKI“ se rozumí kritická infrastruktura nacházející se v členských státech, jejíž narušení nebo zničení by mělo závažný dopad pro

⁶ Směrnice Rady 2008/114/ES ze dne 8. prosince 2008 o určování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu.

nejméně dva členské státy. Závažnost dopadu se posuzuje podle průřezových kritérií. To se vztahuje i na účinky způsobené meziodvětvovými závislostmi na jiných typech infrastruktury.

Analýza rizik

„Analýzou rizik“ se rozumí zvážení relevantních scénářů hrozeb s cílem posoudit zranitelnost a možný dopad narušení nebo zničení kritické infrastruktury.

Citlivé informace týkající se ochrany kritické infrastruktury

„Citlivými informacemi týkajícími se ochrany kritické infrastruktury“ se rozumí konkrétní skutečnosti o kritické infrastruktuře, které by po zveřejnění mohly být zneužity k plánování a provádění činnosti s cílem narušit nebo zničit zařízení kritické infrastruktury.

Ochrana

„Ochranou“ se rozumí všechny činnosti zaměřené na zajištění funkčnosti, nepřetržitosti a celistvosti kritické infrastruktury s cílem zabránit hrozbě, riziku nebo zranitelnosti, zmírnit je a neutralizovat.

Vlastníci/provozovatelé EKI

„Vlastníky/provozovateli EKI“ se rozumějí subjekty odpovídající za investice do konkrétního prostředku, systému nebo jeho části, které jsou podle této směrnice označeny za EKI, nebo za jejich každodenní provoz.

Dále články Směrnice obsahují:

- Plány bezpečnosti provozovatele.
- Styčné bezpečnostní úředníky, definice, jmenování, komunikace s příslušnými orgány.
- Předkládání zpráv, posouzení hrozeb, dvouletá souhrnná zpráva o typech zranitelnosti EKI.
- Kontaktní místa, každý členský stát stanoví kontaktní místo pro záležitosti ochrany EKI. Toto místo koordinuje záležitosti ochrany EKI v rámci členského státu, s ostatními členskými státy a s Komisí.

Příloha I Směrnice definuje seznam odvětví s EKI a to následovně:

Odvětví	Pododvětví	
I Energetika	1. Elektřina	Infrastruktury a zařízení pro výrobu a přenos elektřiny, pokud jde o dodávky elektřiny
	2. Ropa	Těžba ropy, rafinace, zpracování, skladování a distribuce potrubím
	3. Zemní plyn	Těžba zemního plynu, rafinace, zpracování, skladování a distribuce potrubím Terminály LNG
II Doprava	4. Silniční doprava	
	5. Železniční doprava	
	6. Letecká doprava	
	7. Vnitrozemská vodní doprava	
	8. Zámořská a pozemní vodní doprava a přístavy	

Tab. 1. Seznam odvětví s EKI

Příloha II Směrnice definuje postup vypracování plánu bezpečnosti provozovatele EKI.

Příloha III Směrnice definuje postup pro určení kritické infrastruktury, která může být označena za EKI, členskými státy.

Donucovací orgány a civilní ochrany členských států by měli zajistit, aby Evropský program na ochranu kritických infrastruktur tvořil nedílnou součást jejich plánování a opatření na zvyšování jejich informovanosti. Útvary Komise vyvíjí další činnost spočívající v přijímání právních předpisů a šíření informací. Na předávání informací o stupních ohrožení a poznatků zpravodajských služeb donucovacím orgánům členských států se bude podílet TASK FORCE složená z ředitelů policie a Europol.

2 PRÁVNÍ NÁSTROJE V OBLASTI CIVILNÍ OCHRANY

V rámci evropského práva oblast civilní ochrany představuje specifickou podstatu v rámci prvního pilíře a nelze ji podřazovat do oblastí vnitřních věcí nebo justice. Přitom tato problematika souvisí přímo s prostředky oblasti justice a vnitřních věcí a lze ji tak podřadit pod širší význam institutu vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v rámci EU. Toto platí též o zvládnání civilních krizových situací za hranicemi Unie v rámci druhého pilíře.

Je mnoho nástrojů ve Společenství, zabývajících se měnícím se rozsahem přírodních a technologických rizik.

Nástroje řízené a vyvíjené v oblasti civilní ochrany se týkají prvořadně přípravy a zásahu. Existují ovšem i činnosti řešící prevenci. Jako např. prevenci přítomností nebezpečných látek nebo velkých havárií. Významnou podporu aktivitám v oblasti civilní ochrany zajišťují nové technologie vyvíjené Společným výzkumným centrem Společenství a Informační společnosti.

V současnosti je Spolupráce v oblasti civilní ochrany založena na třech právních nástrojích.

- Mechanismus zesílené spolupráce Společenství v oblasti civilní ochrany.
- Finanční nástroj pro civilní ochranu.
- Rámec společenství pro spolupráci na úseku znečištění moří.

2.1 Finanční nástroj pro civilní ochranu

Druhý akční program (původně platný do konce roku 2004) byl prodloužen do konce roku 2006. Následně byl tento předpis nahrazen rozhodnutím Rady z března 2007 o zřízení finančního nástroje pro civilní ochranu, vztahujícího se na období od 1.1.2007 do 31.12.2013. Toto rozhodnutí zřídilo finanční nástroj pro civilní ochranu na podporu a doplnění úsilí členských států Evropské Unie chránit:

Obyvatelstvo

Životní prostředí

Majetek vč. kulturního dědictví

Na podporu zesílení spolupráce v oblasti civilní ochrany mezi jednotlivými členskými státy.

Účel tohoto finančního nástroje.

Vytvoření předpisu ES, na základě kterého lze poskytovat finanční pomoc jako příspěvek ke zlepšení účinnosti odezvy na mimořádné události.

Vztahuje se na :

- Vysílání odborníků na koordinaci a vyhodnocování při poskytování pomoci.
- Podpora členských států v získání přístupu ke zdrojům vybavení a dopravy.

Významnou úlohu hraje společný komunikační a informační systém pro mimořádné události CECIS. A dále také nástroj umožňující komunikaci a sdílení informací mezi monitorovacím a informačním střediskem MIC a kontaktními místy členských států.

Nevztahuje se na :

Akce které spadají do oblasti rozhodnutí Rady č. 2007/124 z 12.2.2007, jímž se zavádí zvláštní program „Prevence, připravenost a zvládnutí následků teroristických útoků a jiných rizik spojených s bezpečností“.

Umožňuje se :

Účast třetích zemí na tomto finančním nástroji. Například kandidátské země, ale i ostatní. V případě zásahu ve třetích zemích měla být zajištěna koordinace s akcemi mezinárodních organizací, zejména jsou-li součástí OSN.

Na rozdíl od Akčního programu (předchůdce Finančního nástroje pro civilní ochranu) je tento finanční nástroj širěji využitelný. Umožňuje členským státům žádajícím podporu uhradit minimálně 50% obdržených finančních prostředků do 180 dnů po zásahu.

Na období 2007 až 2013 je stanovena finanční částka pro provádění finančního nástroje 190 milionů eur.

2.2 Mechanismus zesílené spolupráce při zásazích

Rozhodnutím Rady EU z r. 2001⁷ se vytváří mechanismus Společenství na podporu zesílené spolupráce mezi Společenstvím a členskými státy při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany v případě výskytu závažných mimořádných událostí.

Mechanismus zesílené spolupráce při zásazích v oblasti civilní ochrany doplňuje akční program Společenství, zaměřený na civilní ochranu, o ustanovení týkající se rychlé pomoci v případě výskytu závažné mimořádné události vyžadující rychlé reakce. Dále pak usnadňuje mobilizaci zásahových týmů podle požadavků dané situace. Tato zesílená infrastruktura společenství zahrnuje monitorovací a informační středisko a společný informační a komunikační systém pro mimořádné události. Mechanismus zesílené spolupráce umožňuje shromažďování informací o závažných mimořádných událostí za účelem jejich šíření a předávání zkušeností ze zásahů do členských států.

Cílem Mechanismu zesílené spolupráce je :

- Poskytovat podporu při výskytu mimořádné události na základě žádosti
- Napomáhat lepší koordinaci zásahu prováděného členskými státy a Společenstvím

Mechanismus zesílené spolupráce **zahrnuje** :

- Řízení monitorovacího a informačního střediska MIC.
- Řízení společného komunikačního a informačního systému v případě výskytu mimořádné události.
- Sumarizace a přehled zásahových týmů, možnosti jednotlivých členských států při likvidaci mimořádných událostí.
- Výcvikový program zásahových týmů. Jeho vypracování a provádění.
- Semináře a projekty k nejdůležitějším aspektům zásahů.
- Vysílání a sestavování koordinačních a posudkových týmů.

⁷ Rozhodnutí Rady ze dne 23.10.2001 o vytvoření mechanismu Společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany (2001/792/ES, Euratom) (32001D0792).

Platí zde ohlašovací povinnost členského státu, na jehož území se vyskytla mimořádná událost. Toto se děje prostřednictvím komunikačního a informačního systému. Ohlašování se děje:

- Členskými státy, které mohou být mimořádnou událostí postíženy.
- Evropské komisi, lze-li očekávat žádost o poskytnutí pomoci prostřednictvím monitorovacího a informačního střediska.

Členské státy jsou pak povinny pro zajištění účinného zásahu při závažné mimořádné události :

- V předstihu zajistit zásahové týmy, které budou pro případný zásah k dispozici tak, aby mohly být vyslány na místo mimořádné události do 12ti hodin.
- Vybrat odborníky, kteří mohou být vysláni na místo mimořádné události jako posuzovací nebo koordinační tým.
- O těchto týmech a o zdravotnických prostředcích pak poskytnout informace do systému.
- Zvážit další možné formy podpory, jako je např. specializované vybavení či další personál.
- Stanovit kontaktní místa a jmenovat příslušné orgány pro tyto účely. Zároveň o těchto místech a orgánech informovat Evropskou komisi.

Bylo zřízeno **permanентní monitorovací a informační středisko** včetně společného komunikačního a informačního systému při Evropské komisi.

Žadatelský členský stát je odpovědný za řízení asistenčních zásahů. Výše zmiňovaný posuzovací a koordinační tým pouze napomáhá koordinaci jednotlivých zásahových týmů a udržuje spojení s příslušnými orgány žadatelského státu.

Monitorovací a informační centrum, které bylo zřízeno v roce 2001 (MIC) je 24 hodin denně v kontaktu se všemi operačními středisky (centry) členských států.

Přes choulostivost těchto informací byla založena :

- Databáze expertů na jaderné, bakteriologické a chemické látky.

- Databáze možných zdrojů specifických vakcín a sér.
- Databáze sil a prostředků pro oblast civilní ochrany.

Souhrnem k Mechanismu zesílené spolupráce lze říci, že základními cíly tohoto nástroje jsou:

1. Podpora a doplnění vnitrostátní politiky v oblasti vzájemné pomoci při ochraně civilních osob.
2. Pomoc při zajištění ochrany osob, životního prostředí, majetku a kulturního dědictví pro případ ekologických, technologických anebo přírodních katastrof.
3. Usnadnění mobilizace zásahových týmů, odborníků a dalších zdrojů dle požadavků dané krizové situace.
4. Na základě žádosti členských států poskytnout pomoc a podporu při vzniku a likvidaci mimořádné události.
5. Zlepšit koordinaci asistenčního zásahu prováděné členskými státy.

V roce 2003 přijala Evropská komise realizační dokument stanovující pravidla pro implementaci Mechanismu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany.⁸

Koordinační vedoucí

- Je zodpovědný za vedení hodnotícího a koordinačního týmu během zásahu.
- Zabezpečuje potřebné propojení správních orgánů postižené země s Monitorovacím a informačním centrem a s dalšími organizacemi.

V databázi expertů shromažďuje komise informace o odbornících a zpřístupňuje ji prostřednictvím Komunikačního a informačního systému Společenství pro nouzové situace.

⁸ Commission Decision of 29 December 2003 laying down rules for the implementation of Council Decision 2001/792/EC, Euratom establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil protection assistance intervention (2004/277/EC, Euratom).

2.3 Spolupráce na úseku znečištění moří

Spolupráce na úseku znečištění moří je třetím právním nástrojem Evropské unie v oblasti civilní ochrany.

3.2. Typologie krizových plánů

Vademekum Evropské unie předpokládá existenci dvou typů krizových plánů:

1. krizové plány pro případ obecného ohrožení
2. krizové plány pro případ specifického ohrožení

Specifické krizové plány jsou jakýmsi doplňkem obecných krizových plánů a týkají se konkrétní oblasti nebo konkrétního typu ohrožení.

Obsahem krizového plánu jsou:

- detailní popis důležitých indikátorů nebezpečí
- dostupné zdroje: specializované záchranné týmy, speciální vybavení, zásoby potravin
- plán akcí a organizace záchranných operací
- způsob zajištění specifických úkolů (např. bezpečnost a veřejný pořádek)

3 NÁSTROJE ŘÍZENÍ V JINÝCH SEKTORECH

Na prevenci velkých nehod, kde se vyskytují nebezpečné látky, na omezení jejich dopadu na člověka a životní prostředí a s cílem zajistit ochranu v celé Unii, byla vydána směrnice Rady č. 96/82/EC – Směrnice Seveso II. uplatňuje se na „VELKÁ“ zařízení a některé sektory jsou vyjmuty (např. přístavy, potrubní vedení, odpadové hospodářství).

V dalších oblastech přijalo Společenství množství právních nástrojů předcházejících nebo zmírňujících dopady rizik. Tak dále přispívají k ochraně osob a životního prostředí.

Oblasti právních nástrojů:

- Ochrana proti radiaci
- Podnikání
- Odpady
- Zemědělství
- Energie
- Doprava
- Výzkum
- Ochrana zdraví a spotřebitele

Pro rychlou a účinnou reakci Unie na nouzové situace byl zřízen v roce 2002 Fond solidarity Evropské Unie.

V úsilí mezinárodního humanitárního práva zaujímá civilní ochrana důležité místo při minimalizaci ztrát na životech, zdraví a majetku.

Směřuje se k tomu, aby organizacím civilní ochrany byl dán status, který jim zaručí ochranu při jejich činnosti. Náležitosti civilní ochrany jsou zakotveny v Dodatkovém protokolu I z r. 1977 k Ženevským úmluvám ze dne 12.8.1949.

4 VZDĚLVACÍ AKTIVITY A INSTITUCE V EÚ

Aktivity Unie na úseku vzdělávání v problematice civilní ochrany sledují:

- Vytvoření sítě škol a vzdělávacích institucí na úrovni Společenství činných v oblasti civilní ochrany v členských státech, která by byla základem pro vytvoření např. evropské vysoké školy civilní ochrany.
- Síť škol a vzdělávacích institucí by měla rovněž zahrnovat rozsáhlejší projekt zaměřený na vytvoření evropské virtuální akademie civilní ochrany, jakož i systém výměny odborníků vyvinutý v rámci akčního programu Společenství v oblasti civilní ochrany.

K tomuto účelu přijala Rada EU v roce 2002 usnesení⁹ o posílení spolupráce při vzdělávání v oblasti civilní ochrany. Komise byla vyzvána, aby po ukončení pilotní fáze byla zvážena možnost dlouhodobé spolupráce při vzdělávání v oblasti civilní ochrany vytvořením například evropské vysoké školy civilní ochrany. Tato by pak měla mít charakter instituce.

Tomuto úsilí napomáhají vzdělávací aktivity na národních úrovních v jednotlivých členských státech. V České republice byla k tomuto účelu vypracována Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení¹⁰, nahrazující původní koncepci z roku 2001.

4.1 Bezpečnostní rada státu

je stálým pracovním orgánem vlády pro koordinaci problematiky bezpečnosti České republiky a přípravu návrhů a opatření k jejímu zajišťování. Tvoří ji předseda vlády a další členové vlády. Prezident republiky má právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy a projednávat s ní nebo jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti. Jednání Bezpečnostní rady státu jsou neveřejná. Závěry, včetně výsledků hlasování jsou veřejné, pokud nejsou chráněny podle platných právních předpisů.

⁹ Usnesení Rady ze dne 28. Ledna 2002 o posílení spolupráce při vzdělávání v oblasti civilní ochrany (2002/C 43/01) (32002G02116/01).

¹⁰ Usnesení Bezpečnostní rady státu (ČR) ze dne 16. listopadu 2004 č. 14 k Aktualizaci Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení.

Záznamy obsahující program a usnesení k jednotlivým bodům jednání jsou zveřejňovány na stránkách BRS. Zveřejněny jsou záznamy z aktuálního roku a archivní záznamy. Jednání se konají podle plánu práce BRS na kalendářní rok, nejméně však jednou za tři měsíce. Jednání svolává předseda BRS.

4.2 CEPOL (College Européen de Police) / EPA

Evropská policejní akademie¹¹ – Evropská rada na zasedání v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 schválila zřízení Evropské policejní akademie (EPA), kde budou školeni vyšší úředníci policejních složek.

Evropská policejní akademie byla zřízena rozhodnutím Rady 2000/820/SVV.

Ukázalo se, že práce EPA by mohla být zlepšena, pokud by byla financována ze souhrnného rozpočtu Evropské unie a kdyby se Služební řád úředníků Evropských společenství a Pracovní řád ostatních zaměstnanců Evropských společenství vztahoval na ředitele a zaměstnance sekretariátu EPA.

Závěry Rady ze dne 24. února 2005 proto vyzvaly k provedení výše uvedených změn, které vyžadují zrušení rozhodnutí 2000/820/SVV a jeho nahrazení novým rozhodnutím Rady o EPA. EPA by měla i nadále plnit funkci sítě spojující vnitrostátní vzdělávací zařízení, mezi jejichž úkoly patří školení vyšších policejních úředníků členských států, v souladu s obecnými zásadami stanovenými v rozhodnutí 2000/820/SVV.

EPA by měla postupně plnit své úkoly podle cílů stanovených v ročních pracovních programech a s náležitým zohledněním dostupných zdrojů.

Bylo třeba provést řadu technických změn, jimiž se struktura EPA uvede do souladu s postupy stanovenými v rámci souhrnného rozpočtu Evropské unie, Služebního řádu úředníků Evropských společenství a Pracovního řádu ostatních zaměstnanců Evropských společenství.

¹¹ Rozhodnutí Rady 2005/681/SVV ze dne 20. září 2005 o zřízení Evropské policejní akademie (EPA) a o zrušení Rozhodnutí Rady z 22. prosince 2000, kterým se zřizuje Evropská policejní akademie (CEPOL) (2000/820/JVV). Dále viz rozhodnutí Rady 2004/566/JVV z 26. července 2004, doplňující rozhodnutí 2000/820/JVV, kterým se zřizuje Evropská policejní akademie (CEPOL)

Pokud jde o další ustanovení, ta jsou v maximální možné míře založena na rozhodnutí 2000/820/SVV.

Technické změny zahrnují změny ustanovení upravujících vztahy se třetími státy, činnost správní rady, úkoly ředitele, záležitosti zaměstnanců sekretariátu EPA, finanční požadavky, přístup k dokumentům a hodnocení.

EPA je zaměřena na vysokou úroveň odborné připravenosti vyšších důstojníků policejních sborů. Semináře a vzdělávací výsledky potvrdili, že jde o nejvhodnější formu pro školení a vzdělávání pro potřeby Evropské unie. Této formě vzdělávání je orgány EU a členskými státy dána priorita. Ve spolupráci s CEPOLem jsou vytvářeny normy a školící programy i pro vnitrostátní policejní důstojníky. Cepol podporuje a rozvíjí evropský přístup k problémům členských států Unie v boji proti kriminalitě a trestné činnosti, v podpoře prevence trestné činnosti a v zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti.

CEPOL má sídlo svého sekretariátu v Bramshill ve Velké Británii (70km od Londýna) již od roku 2004. Financován je z rozpočtu Evropské unie. CEPOL funguje jako síť vzdělávacích vnitrostátních zařízení pro vzdělávání vyšších policejních úředníků členských států.

Úkoly a cíle Evropské policejní akademie:

- prohloubení znalostí vnitrostátních policejních systémů a struktur ostatních členských států a přeshraniční policejní spolupráci v rámci EU.
- zlepšení znalostí mezinárodních nástrojů a nástrojů EU a to v následujících oblastech:
 - o znalost o orgánech Evropské unie, jejich činnosti a úloze, jakož i mechanismech rozhodování a právních nástrojích Evropské unie, zejména pokud jde o jejich vliv na spolupráci donucovacích orgánů.
 - o znalost o cílech Europolu, jeho struktuře a činnosti, jakož i možnostech co nejvýraznějšího zlepšení spolupráce mezi Europolem a příslušnými donucovacími orgány členských států při boji proti organizované trestné činnosti.
 - o znalost o cílech, struktuře a činnosti Eurojustu.

Pro dosažení těchto cílů provádí Evropská policejní akademie tyto činnosti:

- zajišťuje vzdělávací akce pro vyšší policejní úředníky založené na společných normách.
- přispívá k přípravě harmonizovaných programů vzdělávacích kurzů pro policisty na střední úrovni, policisty na střední úrovni v přímém výkonu a policisty v přímém výkonu, pokud jde o přeshraniční spolupráci mezi policejními složkami v Evropě, a pomáhá při vypracovávání vhodných vzdělávacích programů pro pokročilé, jakož i vytváří a poskytuje vzdělávací kurzy pro školitele.
- poskytuje odborné vzdělání policistům, kteří mají klíčovou roli v boji proti přeshraniční trestné činnosti se zvláštním zřetelem na organizovanou trestnou činnost.
- rozšiřuje osvědčené postupy a výsledky výzkumu.
- vypracovává a poskytuje vzdělání pro přípravu policejních složek Evropské unie k účasti na nevojenském řešení krizí.
- vypracovává a poskytuje vzdělávání pro policejní orgány z kandidátských zemí, včetně vzdělávání policistů s klíčovými úkoly.
- usnadňuje příslušné výměny a vysílání policistů v rámci vzdělávání.
- vyvíjí elektronickou síť pro podporu Evropské policejní akademie při plnění jejích povinností a dbá přitom na zavedení nezbytných bezpečnostních opatření.
- umožňuje vyšším policejním úředníkům členských států získávat odpovídající jazykové znalosti.

Spolupráce Evropské policejní akademie s dalšími organizacemi a subjekty.

- EPA může spolupracovat s příslušnými subjekty Evropské unie v oblasti vynucování práva a v dalších příbuzných oblastech a s příslušnými vzdělávacími subjekty v Evropě.
- EPA může spolupracovat s vnitrostátními vzdělávacími zařízeními států, které nejsou členy Evropské unie, zejména se vzdělávacími zařízeními kandidátských zemí, jakož i Islandu, Norska a Švýcarska.
- Správní rada může zmocnit ředitele EPA ke sjednání dohod o spolupráci s jakýmkoli subjektem uvedeným výše. Takové dohody o spolupráci mohou být

uzavřeny pouze se zmocněním správní rady. Dohody o spolupráci se subjekty států, které nejsou členy Evropské unie, mohou být uzavřeny pouze po schválení Rady.

- EPA může vzít v úvahu doporučení Europolu nebo pracovní skupiny policejních ředitelů členských států EU, aniž jsou dotčena pravidla pro přijetí pracovního programu EPA.

Organizační struktura Evropské policejní akademie:

4.2.1 Správní rada

Tvoří ji jedna delegace z každého členského státu a každá delegace má jeden hlas. Správní radě předsedá zástupce členského státu aktuálně předsedajícího Radě EU.

Zástupci Komise a Generálního sekretariátu Rady Evropské unie a Europolu jsou zváni k účasti na zasedáních jako pozorovatelé, kteří nehlasují.

Členy správní rady jsou pokud možno ředitelé vnitrostátních vzdělávacích zařízení. Je-li několik ředitelů z jednoho členského státu, tvoří jednu delegaci.

Členy správní rady mohou doprovázet odborníci.

Ředitel EPA se účastní zasedání správní rady bez hlasovacího práva.

Správní rada se schází nejméně dvakrát ročně.

Pokud není v rozhodnutí uvedeno jinak, správní rada rozhoduje dvoutřetinovou většinou hlasů svých členů.

Správní rada přijme svůj jednací řád.

Správní rada přijme:

- společný plán odborné přípravy, vzdělávací moduly, vzdělávací metody a všechny další vzdělávací a technické nástroje
- rozhodnutí o jmenování ředitele
- návrh rozpočtu, jenž má být předložen Komisi, a to jednomyslně
- pracovní program, který má být po konzultaci s Komisí předložen ke schválení Radě

- výroční zprávu a pětiletou zprávu EPA, jež mají být předloženy Komisi a Radě, aby je vzala na vědomí a potvrdila
- prováděcí pravidla platná pro zaměstnance EPA na návrh ředitele a po obdržení souhlasu Komise.
- Správní rada může v případě nezbytné nutnosti rozhodnout o vytvoření pracovních skupin, které dávají doporučení, vytvářejí a navrhují strategie, vzdělávací koncepce a nástroje nebo poskytují jakékoli další poradenství, jež správní rada považuje za nezbytné. Správní rada vypracuje pravidla, jimiž se řídí vytváření a činnost pracovních skupin.
- Správní rada uplatňuje ve vztahu k řediteli pravomoci stanovené v čl. 13 odst. 3. konkrétně „Správní rada může odvolat ředitele z funkce“.
- Pracovní program, roční zpráva o činnosti EPA a pětiletá zpráva EPA jsou pro informaci dále postoupeny Evropskému parlamentu a Komisi a jsou zveřejňovány.

Správní rada má čtyři pravidelná zasedání ročně a v jejím rámci fungují čtyři výbory:

- Výbor pro roční program (APC)
- Výbor pro rozpočet a administrativu (BAC)
- Výbor pro strategii (SC)
- Výbor pro vzdělávání a výzkum (TRC)

Výborům jsou nápomocny pracovní skupiny, projektové skupiny a podskupiny.

4.2.2 Ředitel, který řídí sekretariát Evropské policejní akademie

Ředitel EPA (v současné době Dr. Ferenc Bánfi – mandát do února 2014) je jmenován ze seznamu nejméně tří kandidátů předloženého výběrovou komisí na období čtyř let s možností jednoho prodloužení. Správní rada stanoví pravidla pro výběr kandidátů. Před jejich vstupem v platnost Rada tato pravidla schválí.

Správní rada může rozhodnout o prodloužení funkčního období ředitele.

Správní rada může odvolat ředitele z funkce.

Ředitel odpovídá za administrativní správu, vykonává pravomoci vůči personálu.

Ředitel je odpovědný za každodenní řízení práce EPA. Ředitel podporuje práci správní rady. Správní ředitel:

- vykonává ve vztahu k zaměstnancům stanovené pravomoci.
- provádí veškeré nezbytné kroky, včetně přijetí vnitřních správních pokynů a zveřejňování oznámení, pro zajištění činnosti EPA v souladu s ustanoveními tohoto rozhodnutí.
- sestavuje předběžný návrh rozpočtu, předběžný návrh výroční zprávy a předběžný návrh pracovního programu, jež mají být předloženy správní radě.
- plní rozpočet.
- udržuje spojení s příslušnými službami v členských státech.
- koordinuje provádění pracovního programu.
- plní všechny další funkce, jež mu přidělí správní rada.
- Ředitel je odpovědný za svou činnost správní radě.
- Požádá-li o to Rada, podá ředitel zprávu o plnění svých povinností. Stejně tak může ředitel tuto zprávu podat, požádá-li o to Evropský parlament.
- Ředitel sjedná dohodu o sídle EPA s vládou hostitelského členského státu a předloží ji ke schválení správní radě.

Sekretariát EPA

pomáhá s administrativními a správními úkoly EPA nezbytnými pro její fungování. Dále realizuje roční program a plní ostatní doplňkové úkoly. Sekretariát má okolo 30 zaměstnanců a dělí se na dva odbory:

- Odbor vzdělávání, vědy, výzkumu a rozvoje
- Odbor vnitřních služeb

Národní kontaktní místo EPA

může být zřízeno v každém členském státě. Národní kontaktní místo zajišťuje účinnou spolupráci mezi EPA a vzdělávacími zařízeními.

4.3 AGIS – rámcový program pro policejní a justiční spolupráci

V červenci 2002 přijala Rada Evropské unie rozhodnutí o rámcovém programu pro policejní a soudní spolupráci v trestních věcech¹². Jednotný rámcový program má vést k zintenzivnění spolupráce a to díky koordinovanému přístupu, který předpokládá zapojení orgánů pro předcházení trestné činnosti a boj proti ní na úrovni Evropské unie. Rámcový program se zaměřuje zejména na cílové skupiny jako např. skupiny osob s právnickým povoláním, skupiny osob a orgány vymáhající právo a představitelé osob pomoci obětem trestných činů. Zodpovědným orgánem za zřízení rámcového programu je Evropská komise společně s členskými státy. Sestavuje se roční pracovní plán a předkládají se výroční hodnotící zprávy.

4.4 (AEPC) Asociace evropských policejních akademií

Historický vývoj před rokem 1995. V úsilí zaměřeném na provádění evropské policejní akademie (EPA) prezident německé Policejní akademie, Dr. Rainer Schulte, představil fáze modelu pro zřízení Evropské policejní akademie již v roce 1992 v průběhu mezinárodního semináře "Mezinárodní spolupráce v oblasti kontroly kriminality." Podle Dr. Rainer Schulte a informacemi obsaženými ve výše zmíněném návrhu Diskuse o zřízení Evropské policejní akademie, tyto čtyři fáze modelu:

- Shromáždění a zveřejňování vzdělávací nabídky evropských institucí policejního výcviku společně.
- Zřízením koordinačního orgánu harmonizovat vzdělávací témata - pokud to finanční prostředky dovolí, přeměnit koordinační orgán na stálý sekretariát.
- Organizace nadnárodních vzdělávacích akcí ze strany sekretariátu podle servisního střediska v úzké spolupráci s národními výcvikovými zařízeními.

¹² Rozhodnutí Rady z 22.července 2002 o rámcovém programu pro policejní a soudní spolupráci v trestních věcech (AGIS) (2002/630/SVV) (32002D0630).

- Pokud budou prostředky povolení a zaměstnanci požadavky jsou splněny, transformace sekretariátu do **Evropské policejní akademie** s pravomocí organizovat a provádět mezinárodní vzdělávání a odborné přípravy opatření.

5 KRIZE CIVILNÍHO CHARAKTERU ZA HRANICEMI UNIE

5.1 Zahraniční a bezpečnostní politika Unie

5.1.1 Evropská bezpečnostní a obranná politika EBOP

V roce 1970 vznikla evropská politická spolupráce, jejíž formou probíhala politická kooperace do doby, než vznikla smlouva o Evropské unii, tj. do roku 1993. Šlo o koordinaci zahraničně politických aktivit. Na základě evropské politické spolupráce probíhali pravidelné konference ministrů zahraničí.

Maastrichtská smlouva o Evropské unii v roce 1993 vytvořila Evropskou unii. Smlouva zavedla třípilířovou strukturu Evropské unie. **Druhý pilíř – Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.** Smlouva také poprvé definovala vztah mezi Evropskou unií a Západoevropskou unií. V roce 1999 byl Amsterodamskou smlouvou článek definující výše zmíněný vztah změněn a to v tom smyslu vypuštění Západoevropské unie. Dále pak otázky Společné zahraniční a bezpečnostní politiky jsou již záležitostmi Evropské unie. **Evropská bezpečnostní a obranná politika je pak součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.** Program Evropské bezpečnostní a obranné politiky byl iniciován Francií a Velkou Británií a navazoval na Evropskou bezpečnostní a obrannou iniciativu uvnitř NATO. Od NATO se EBOP liší tím, že vytváří autonomní vojenské kapacity v rámci Evropské unie. V roce 1992 byly Unii přijaty tzv. Petersberské úkoly tj. humanitární a záchranné úkoly, mírové mise, bojové operace a prosazování míru. Cílem Evropské bezpečnostní a obranné politiky je tedy vytvoření takových schopností, aby Unii umožnily zvládnutí těchto petersberských krizí. Evropská bezpečnostní a obranná politika EBOP spojuje vztahy Evropské unie s NATO a OSN. V roce 2003 byla uzavřena mezi Evropskou unií a NATO rámcová dohoda umožňující Unii provádět operace s využitím prostředků a kapacit Aliance. Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP) má za sebou již například dvě operace na Balkáně a jednu v Kongu.

Druhý pilíř Evropské unie – Společná zahraniční a bezpečnostní politika v některých aspektech souvisí se třetím pilířem EU – Policejní a justiční spolupráce.

V ustanovení smlouvy i Evropské unii se prohlašuje, že Unie vymezuje a provádí společnou zahraniční a bezpečnostní politiku s následujícími cíly:

- Posilování bezpečnosti Unie na všech frontách,
- Zabezpečování společných hodnot, základních zájmů. Nezávislosti a celistvosti Unie v souladu se zásadami Charty OSN,
- Podporování mezinárodní spolupráce,
- Rozvíjení a upevňování demokracie a právního státu a dodržování lidských práv a základních svobod.
- Zachovávání míru a posilování mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty OSN a zásadami helsinského Závěrečného aktu a to i na vnějších hranicích,

5.1.1.1 Vojenské aspekty EBOP

EBOP vytváří síly rychlé reakce v podobě bojových uskupení. Předpokladem je, že Unie by vedla operace víceméně na základě žádosti OSN.

Byla založena Agentura na vývoj obraných schopností, výzkum, akvizici a vyzbrojování. V roce 2004 rozhodnutím Rady vznikla **Evropská obranná agentura** (EOA) a zasedají v ní ministři obrany členských států kromě Dánska, které se projektu Evropské bezpečnostní a obranné politiky neúčastní.

Úkoly Evropské obranné agentury:

- Motivace členských států k navyšování vojenských výdajů.
- Zamezování duplicit.

Představa o **síle rychlé reakce Unie** je taková, že:

- Jednalo by se o bojová uskupení čítající 1500 jedinců.
- Nasazování uskupení by se dělo na základě požadavku OSN.
- Schopnost uskupení zasáhnout kdekoliv na světě.
- Schopnost rozmístění se do „pozic“ do 15ti dnů.
- Jednotlivé operace by se měly udržet po dobu 30 až 120 dnů.

5.1.1.2 Civilní aspekty EBOP

Unie vytváří prostředky v oblasti zvládnání krizí civilního charakteru pomocí čtyř kvalitativně rozdílných nástrojů. Tyto nástroje jsou použitelné v různých fázích vývoje krizových situací, mimořádných událostí anebo poskytování obnov.

Těmito nástroji jsou:

- Civilní správa
- Policie
- Posilování právního státu
- Civilní ochrana obyvatel

Byl zřízen koordinační mechanismus pro zvládnání krizí civilního charakteru při Generálním sekretariátu Rady. Spravuje databázi expertů a zásahových týmů a k dispozici by měl mít i údaje o prostředcích vojenských a to z důvodu reakcí na teroristické útoky případně napadení zbraněmi hromadného ničení.

Evropský podpůrný tým pro první pomoc FAST (*European First Aid Support team*)

Jde o systém první pomoci kombinující civilní a vojenské prostředky k poskytnutí první pomoci během 24 hodin. Jde o doplněk v oblasti civilní ochrany Evropské unie na ochranu proti teroristickým útokům a použití zbraní hromadného ničení. Zásadně Evropská unie má tak účinný nástroj druhého pilíře – společné zahraniční a bezpečnostní politiky – Humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru, mise bojových jednotek k řešení krizí a nastolování míru. Povaha Evropské unie jako civilní instituce je tak zachována a Evropská unie se tak nesnaží vytvořit Evropskou armádu.

5.1.2 Budování schopností Unie je zvládnání zahraničních krizí

Jde o civilní aspekty zvládnání a řízení krizových situací nastalých za hranicemi Evropské unie, které si vyžadují zásah Evropské unie. Možnosti zásahu zahrnují nástroj druhého pilíře Evropské unie a to humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru a mise bojových jednotek k řešení krizí a nastolování míru. Jde ale o civilní nikoliv vojenskou

stránku těchto misí. EBOP – Evropská bezpečnostní a obranná politika zahrnuje mimo vojenské prostředky také posilování nevojenských prostředků zvládnání krizových situací. Mimo obsazení policejních sil využívají mise možnost nasazení dalších orgánů, jako např. soudci, státní zástupci, úředníci administrativy a pracovníci civilní ochrany. V zájmu EU účinně reagovat a zvládat krize za hranicemi Unie se Unie zapojila do procesu zaměřeného na vytváření nutných prostředků a schopností.

Evropská rada souhlasila s vytvořením mechanismu nevojenského managementu pro koordinaci civilních prostředků paralelně s vojenskými, které jsou k dispozici v členských státech Unie. Evropskou radou byl přijat Akční plán, dle kterého se Unie má zaměřit na:

- Posílení propojení a schopnost reagovat na úrovních národních a kolektivních zdrojů a zdrojů nevládních organizací a vyhnout se duplicitním činnostem.
- Zajištění soudržnosti uvnitř druhého pilíře.
- Podpora přispívání EU do aktivit jiných organizací jako např. OSN, OBSE.

K přehlednění nástrojů dostupných Evropské unii vedlo vypracování seznamu dostupných zdrojů členských států.

5.2 Organizační struktury pro zvládnání krizí

Evropská rada hraje klíčovou roli v druhém pilíři a určuje základní politické směry Evropské unie. Za účelem zajišťování zvládnání krizí za hranicemi Evropské unie byly stanoveny organizační struktury a koordinační mechanismy. Útvary zajišťující tyto úkoly jsou:

5.2.1 Stálé výbory

- Politický a bezpečnostní výbor – stálý útvar. Tvoří jej národní zástupci členských států. Řeší veškeré záležitosti zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie včetně obranné politiky. Vykonává politickou kontrolu a směřuje operace při zvládnání krizí. Výbor sleduje mezinárodní situaci v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky.

- Výbor pro civilní aspekty řešení krizí – ustanoven rozhodnutím Rady. Výbor poskytuje poradenskou činnost a doporučení pro Politický a bezpečnostní výbor, ale i pro jiné orgány EU.
- Vojenský výbor EU – je složen z vojenských expertů a má poradní funkci.

5.2.2 Koordinační mechanismus

Koordinační mechanismus byl zřízen při sekretariátu Rady EU a jeho úkolem je zvládání krizí civilního charakteru v zahraničí. Stojí hlavně na expertech z řad členských států.

Koordinační mechanismus má spravovat databázi projektu a různé schopnostní iniciativy. Jde o Databázi civilně policejních schopností. Ve snaze integrovat policejní aktivity Evropské unie byla zřízena policejní jednotka. Policejní jednotka umožňuje Evropské unii provádět a plánovat policejní operace. Dále bylo zřízeno Společné situační středisko, které má zvýšit kapacitu sekretariátu Rady k analýze zpravodajských informací.

5.3 Prioritní oblasti zvládání krizí

V červnu ve Feiře Evropská rada identifikovala čtyři prioritní oblasti činnosti, kde je nejvíce evidentní koordinované úsilí Unie v oblastech, kde je rychlá reakce nejvíce potřebná.

Jde o policii, posílení právního státu, posílení civilní správa a civilní ochranu.

5.3.1 Policie

Policie je v Evropě vystavována různým krizovým situacím. Evropská rada ve Feiře ustanovila konkrétní cíle pro policii. Kvalitativní schopnosti Evropské unie jsou založeny na jednotlivých policistech a policejních jednotkách. Informace o připravenosti a policejních schopnostech jsou vkládány do policejní databáze zřízené v sekretariátu Rady.

Pozornost by měla být věnována hlavně na vytvoření rychle rozmístitelných a propojených integrovaných policejních jednotek Evropské unie (závazek členských států 1000 policistů rozmístěných do 30ti dnů).

5.3.1.1 Policejní mise

Jde o mezinárodní policejní operace ve spolupráci s OSN. Jedná se o dva koncepty:

- Posilovací mise – posílení místních policejních sborů
- Substituční mise – nahrazování místních policejních sborů

Posilovací mise – jde o funkci po skončení konfliktu. Cílem mise je zlepšit policejní systém v zemi a zajistit, aby místní policie byla schopna plnohodnotně plnit svoji funkci.

V rámci posilovacích misí byly specifikovány tři typy:

- Posílení místní policie organizováním a restrukturalizací.
- Posílení místní policie školením včetně podpory managementu, správou a provozováním místní policie.
- Posílení místní policie poradci a instruktorstvím. Jde o školení a restrukturalizaci dosažených výsledků.

Substituční mise – jde o misi, kdy policie EU nahrazuje místní policie a to z důvodu nefunkčnosti nebo úplné neexistence. V tomto případě policie potlačuje i násilí a nepokoje. Substituční mise mají tyto funkce:

- Obecná policejní práce
- Vyšetřování trestné činnosti
- Příprava na školení a pomoc při vytváření místní policie při její rekonstrukci.

V rámci misí byl vytvořen dokument „Obsah školení policistů pro rozmístění v mezinárodních misích na zvládnání krizí“. Hlavním podílníkem na těchto vzdělávacích akcích je Evropská policejní akademie (CEPOL).

5.3.1.2 Policejní plánování

Policejní plánování v rámci EU zahrnuje:

- Policejní strategické plánování
Zahrnuje předběžné plánování
- Policejní operační plánování
Představuje reakci na krizovou situaci

V návaznosti na objevující se krizovou situaci policejní jednotka zpracovává policejní strategické plánování a vypracovává priority policejních akcí pro potřeby Politického bezpečnostního výboru.

Struktura řízení policejních operací:

- Politická úroveň. Vykonávání politické kontroly Politickým a bezpečnostním výborem.
- Strategická úroveň. Jde o možnost Evropské unie plánovat a provádět policejní operace při zvládnutí krizí.
- Operační úroveň. Přenesení některých pravomocí na velícího důstojníka.
- Taktická úroveň. Jde již o konkrétní opatření v návaznosti na charakter mise.

Evropská policejní akademie (SEPOL) každoročně pořádá specializované školicí kurzy zaměřené za účelem zvládnutí těchto krizí.

5.3.2 Posílení právního státu

Posílení právního státu je další oblastí v rámci opatření v oblasti civilních aspektů zvládnutí krizových situací za hranicemi Evropské unie. Má-li být policejní mise úspěšná, musí na ni navazovat či být provázena prací na dalších úsecích, jako je právní infrastruktura. Jde hlavně o obnovu soudního a trestního systému.

- Členské státy vybírají soudce, státní zástupce a experty v trestním právu, kteří budou následně rozmístěni v mírových misích.
- Evropská unie zváží, jak obnoví místní soudy a věznice. Dále nábor vězeňského a soudního personálu.

Stejně jako u policejních misí jsou i u posílení právního státu dva typy misí.

Posilovací mise – týkají se vzdělávání, školení a poradenství. Cílem je zlepšit fungování místního systému a zajistit minimální úroveň nezbytných mezinárodních standardů. Hlavním úkolem je vybudování soudního a trestního systému, boj s korupcí atd.

Substituční mise – jde o přímé provádění a vykonávání práva v lokalitách, kde místní systém je nefunkční nebo zcela chybí. Hlavní úkol je nastolení veřejného pořádku a bezpečnosti. Jde o převzetí všech nebo některých funkcí :

- Soudní systém
- Systém státních zástupců
- Vězeňský systém
- Právníci a obhájci

Má být vytvořen soubor až 200 připravených úředníků a expertů členských států, který posílí schopnosti Evropské unie ve zmíněných misích posílení právního státu. Jde především o úředníky z oblasti soudního a trestního systému. Přehled připravenosti je součástí databáze spravované sekretariátem Rady EU.

5.3.3 Civilní správa

Civilní správa je třetí oblastí v rámci opatření v oblasti civilních aspektů zvládnání krizových situací za hranicemi Evropské unie. Koncept civilní správy spočívá v provozování poradenské činnosti, školící činnosti a v přípravě místních úředníků. Zejména v místech kde jsou administrativní systémy neúplné nebo zcela chybí. Hlavním cílem je sestavení správního systému s účelem předání systému do místních rukou. Důraz je kladen na krátkou dobu přechodu do vlastní správy. Jsou tyto základní funkce:

- Všeobecné administrativní funkce
 - Politické orgány, volby, daňový systém, celní správa
- Sociální funkce
 - Vzdělávací systém, sociální služby, zdravotní systém
- Funkčnost infrastruktury
 - Zásobování energií, zásoby vody, doprava, telekomunikace, odpadové hospodářství

Evropská unie zřizuje skupinu expertů schopných plnit tyto úkoly v rámci civilní správy s ohledem na jejich rozmístění v krátkém čase do požadovaných lokalit.

Soubor expertů je součástí databáze zřízené koordinačním mechanismem pro civilní aspekty zvládnání krizí civilního charakteru při sekretariátu Rady.

5.3.4 Civilní ochrana

Civilní ochrana je čtvrtou oblastí v rámci opatření v oblasti civilních aspektů zvládnání krizových situací za hranicemi Evropské unie. Její hlavní funkce jsou záchranné operace v případě pohrom.

Rozlišujeme zde akce civilní ochrany v reakci na krize vyvolané působením lidského faktoru a odstraňování následků přírodních katastrof.

Je rozlišováno mezi standardními opatřeními v oblasti civilní ochrany a opatřeními a prostředky civilní ochrany v rámci jejich nasazení při řešení krizí za hranicemi Evropské unie. Úkolem Evropské unie je zvýšení kapacity v této oblasti a to i po událostech 11.zář 2001 a i dalších teroristických útocích jako byly v Madridu a Londýně.

Koncept civilní ochrany spočívá v tom, že vedle používání standardních možností civilní ochrany při ochraně obyvatel na národní úrovni je ve stále větší míře civilní ochrana využívána při zvládnání krizí civilního charakteru, které jsou koordinovány OSN.

Konkrétně plní úkoly na úsecích záchranné operace, komunikační systémy, pátrací operace, logistika, tábory pro uprchlíky. Členské státy se zavázaly poskytnout týmy expertů pro koordinaci a vyhodnocování. Tyto týmy by mohli být povolány do 7 hodin. Experti by měli být v dosahu do 24 hodin. Dále členské státy poskytují zásahové týmy civilní ochrany čítající až 2000 osob. Dle potřeby by měly zásahové týmy být schopné zasáhnout během dvou dnů až jednoho týdne.

Co se týká spolupráce s ozbrojenými silami, tak se využívá například vojenských přepravních kapacit, ale i spolupráce při společných cvičeních. Při organizování zahraničních misí je potřebná koordinace s vojenskou oblastí. Je zdůrazňována potřeba uplatnění jak civilních tak vojenských prostředků, které jsou v Evropské unii k dispozici.

6 INSTITUTE V EU

6.1 Evropská komise

Je hlavním orgánem Evropské unie pro oblast civilní ochrany. V rámci struktury Evropské komise existuje ředitelství pro životní prostředí - oddělení civilní ochrany a ekologických havárií. Toto jsou dvě části, které se doplňují a částečně i překrývají ve své činnosti. Kompetence Evropské komise jsou pouze doprovodné a podpůrné akce k úsilí na národní úrovni.

Civilní ochrana na úrovni Evropské unie spočívá v tom že:

- CO je okamžitou pomocí v prvních chvílích katastrofy. Účelem je chránit životy a zmírnit následky mimořádných událostí. Neobsahuje střednědobou a dlouhodobou pomoc při obnovách a rekonstrukcích.
- Pomoc CO může být využita jak uvnitř tak i vně Evropská unie. Nečlenské státy mají možnost požádat EU o prostředky a síly civilní ochrany.
- Pomoc civilní ochrany poskytují členské státy, které mají národní jednotky civilní ochrany dobře vycvičené, vybavené a připravené pomoc okamžitě poskytnout.

6.2 Systém nouzového plánování

Systém nouzového plánování zajišťuje stabilitu státu v normálních podmínkách, v případech výskytu jen „očekávaných“ mimořádných událostí. Tyto mimořádné události lze zvládnout standardními prostředky a silami.

Systém nouzového plánování je standardní částí řízení státu.

6.3 Systém krizového řízení

Systém krizového řízení zajišťuje stabilitu státu v podmínkách, stav nouze vyvolaný mimořádnou událostí nelze zvládnout standardními prostředky a silami.

Systém krizového řízení je nadstandardní částí řízení státu. Zasahuje jen do těch částí, kde lze očekávat mimořádné události, které mohou vyvolat stav nouze a ten může přerůst do stavu krize.

Oba tyto systémy musejí být spolehlivé, účinné a provázané, aby byl zajištěn trvalý rozvoj. Oba tyto systémy musejí být kompatibilní se systémy v rámci Evropské unie a případně i se systémy NATO.

Vztah mezi Systémem nouzového plánování a systémem krizového řízení je vlastně takový, že krizové řízení vychází ze systému nouzového plánování.

Všemi třemi pilíři Evropské unie se prolínají aktivity v oblasti civilní ochrany. Civilní opatření za určitých podmínek souvisejí s opatřeními v oblasti vojenské i mezinárodně politické. Proto se musí specifikovat úloha a pravomoc, které má vykonávat v oblasti civilní ochrany ministerstva vnitra, ministerstva zahraničních věcí, ministerstva obrany a ministerstva životního prostředí.

Civilní ochrana nebyla doposud vymezena v evropském právu. Je pouze zmíněna jako činnost Společenství zaměřená na plnění cílů.

Evropská unie nevytváří žádné vlastní kapacity pro civilní ochranu. Vytváří pouze podmínky pro koordinaci činností národních orgánů.

4. Vývojové trendy

Evropská spolupráce v oblasti civilní ochrany je v současné době ve fázi dalšího rozvoje. Je to zejména s ohledem na 3 skutečnosti:

- rozhodnutí o zřízení Mechanismu Společenství „dospělo“ a je potřeba ho dále revidovat
- platnost Akčního plánu Společenství byla ukončena v roce 2006
- nový finanční rámec na roky 2007 – 2013 dává stávajícím nástrojům nový rozměr

5.1. Finanční rámec pro oblast civilní ochrany

Komise přišla s novým návrhem již v roce 2005, o rok později bylo dosaženo na úrovni Rady politické shody. V březnu 2007 byl schválen nový finanční rámec, který se zaměřuje zejména na financování následujících oblastí:

- akce pokrytých Mechanismem Společenství
- akce pokryté původním Akčním plánem (2000-2006) – zejména prevence (studie příčin, předpovídání, informování veřejnosti) a připravenost (detekce, výcvik, networking, cvičení, mobilizace expertů)

Finanční částka určená na provádění je na roky 2007 – 2013 stanovena na 189,8 milionů EUR. Indikativní částky pro jednotlivé roky jsou stanoveny na 17 milionů EUR na akce uvnitř EU a 8 milionů EUR na akce ve třetích zemích.

5.2. Revize Mechanismu Společenství

Mechanismus civilní ochrany Společenství od svého vytvoření v roce 2001 prokázal, že je jednoduchým a účinným nástrojem, který umožňuje užší spolupráci a lepší koordinaci při

asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany. Současně bylo však ze zkušeností s jeho používáním zjištěno, že je potřeba **současný mandát mechanismu rozšířit**. V posledních letech značně vzrostl počet, závažnost a intenzita přírodních katastrof, při nichž dochází ke ztrátám na životech, je ničena hospodářská a sociální infrastruktura a zhoršují se již tak křehké ekosystémy. Nová technologická rizika činí civilní ochranu stále složitější. Teroristické útoky v EU zdůraznily význam vypořádání se s jejich důsledky.

Během posledních tří let výrazně vzrostl počet zemí, které vyzývají k vytvoření mechanismu okamžité pomoci v oblasti civilní ochrany. V prvních deseti měsících roku 2005 požádalo o pomoc prostřednictvím tohoto mechanismu více než deset zemí. Mechanismus využily členské státy, kandidátské země, partneři v rozvojových zemích a některé nejbohatší národy, aby jim pomohl při reakci na katastrofy, které přesahovaly schopnosti jejich vnitrostátních orgánů.

Vzhledem k těmto skutečnostem předložila Evropská komise návrh rozhodnutí Rady o vytvoření mechanismu civilní ochrany Společenství (COM (2006) 113). Stávající návrh zavádí čtyři inovace, které vyjadřují ambici Unie vyvinout schopnost EU pro rychlou reakci založenou na modulech civilní ochrany členských států.

- Za prvé, potvrzuje režimy, na nichž se Rada dohodla dne 18. května 2004, když přijímala pravidla, podle nichž lze pro mechanismus zpřístupnit **obsah vojenských databází**. V souladu s těmito pravidly návrh vyzývá členské státy, aby do reakcí na žádosti o pomoc zahrnuly také informace o dostupnosti vojenských prostředků.
- Za druhé, návrh na základě požadavku Evropské rady vyzývá členské státy, aby pracovaly **na rozvoji modulů civilní ochrany**.

MODULY CIVILNÍ OCHRANY jsou specifické, předem definované režimy zdrojů civilní ochrany členských států schopné účinně reagovat na žádosti o pomoc, jež mechanismus zprostředkovává. Mohou být tvořeny vybavením, personálem nebo jejich kombinací. Musejí být plně interoperabilní, rychle použitelné a vybavené tak,

aby mohly vykonávat podpůrné funkce nebo uspokojovat prioritní potřeby vyplývající z mimořádných událostí.

- Za třetí, posouzení schopnosti ukázalo, že je třeba učinit další **opatření v oblasti logistiky**. Společenství by mělo v této oblasti využívat úspory z rozsahu a zajistit, aby určené jednotky sloužící v zásahových týmech členských států mohly plnit ústřední podpůrné funkce (komunikace, park lehkých vozidel na místě, dodávky, prostory pro technické pracovní dílny atd.). To týmům umožní soustředit se na hlavní úkoly, čímž se zvýší jejich účinnost a maximalizuje dopad evropské pomoci v oblasti civilní ochrany. Podpůrné moduly budou tvořeny ze zdrojů členských států a po konzultaci s Komisí budou odesílány příslušnými členskými státy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V listopadu 2006 byla zveřejněna další Zpráva o implementaci tzv. Akčního plánu boje proti terorismu, který Evropská rada přijala v červnu 2004 a naposledy modifikovala v únoru 2006. V této zprávě bude shrnut aktuální stav přípravy a implementace důležitých opatření v boji proti terorismu. Tuto zprávu připravuje protiteroristický koordinátor EU. Koncem roku bude zveřejněna zpráva Evropského parlamentu domnělému využití evropských zemí ze strany CIA pro převoz a nezákonné zadržování vězňů. Přijata by měla být i nová dohoda o přenosu údajů cestujících do USA (PNR).

Souvislosti:

Terorismus není v Evropě novým jevem, velké zkušenosti má například Velká Británie, Irsko, Španělsko nebo Francie. Evropské země vždy chápaly terorismus spíše jako „domácí“ fenomén, na který je potřeba odpovědět především pomocí vnitřních nástrojů jednotlivých států. Na rozdíl od USA, které vidí terorismus jako hrozbu, která přišla zvenčí a se kterou je také možné úspěšně bojovat mimo své vlastní území, je proto boj proti terorismu i v rámci EU chápán spíše jako záležitost justičních a policejních orgánů a také zpravodajských služeb. Důraz na roli armády a operace mimo vlastní území není oproti Spojeným státům tak velký. Přesto boj proti terorismu zasahuje v rámci EU do všech tří pilířů, v rámci kterých jsou od Smlouvy z Maastrichtu rozděleny její politiky, procedury a legislativa. Důraz na rozlišování mezi tím, zda je terorismus vnější či vnitřní hrozbou, se postupně mění reaktivně v závislosti na proměnách terorismu jako takového a vzniku jeho nových globálních forem. Pod globálním terorismem by ale bylo mylné si představovat hierarchicky organizovanou globální síť s přesně stanovenými pravidly a jednotnou ideologií, jak bývá někdy v médiích prezentována organizace Al-Kajda. Termín globální je v tomto smyslu myšlen spíše v souvislosti s termíny dosah, prostředky, technologie a dostupnost. Na využívání možností a kanálů daných globalizací je pak nutné nalézt odpověď také na nadnárodní rovině. Teroristé jsou díky globálním strukturám například schopni generovat a převádět velké množství finančních prostředků, získávat falešné dokumenty, zbraně či výbušniny. Především proti těmto aktivitám se pak zaměřují kroky, které EU v souvislosti s bojem proti terorismu podniká, další část tvoří posílení spolupráce členských zemí v kritických oblastech. EU vytváří expertní týmy, které se jednotlivým otázkám věnují. Zaměřují se například i na možnost, že by teroristé vyvinuli či získali

chemické nebo biologické zbraně. Jde ovšem o operace značně finančně i technologicky náročné. Proto nebyly tyto látky zatím naštěstí použity ve větší míře (úspěšný byl v podstatě zatím pouze útok sekty Óm Šinrikjó v tokijském metru) a nárůst počtu útoků této povahy je i do budoucna velmi nepravděpodobný. Větší nebezpečí v této souvislosti znamená možnost, že by teroristé získali a použili jadernou nálož, (hovoří se často o tzv. špinavé bombě). Úsilí mezinárodního společenství na poli nešíření a kontroly jaderných zbraní a materiálu je proto i nadále jednou z klíčových priorit EU i USA.

Na základě Amsterodamské smlouvy, která posiluje roli EU a jejích institucí ve třetím pilíři, začaly členské země pracovat na užší spolupráci v oblasti justice a vnitra intenzivněji již od roku 1999. Na základě tzv. **programu z Tampere** měla být mj. zajištěna bezpečnost občanů a rozvíjena zásada vzájemného uznávání rozhodnutí justičních orgánů, program hovoří konkrétně i o boji proti terorismu. Důležitým výsledkem tohoto procesu a jeho pokračování (tzv. **Haagský program**) je například Evropský zatýkací rozkaz (eurozatykač), sjednocování skutkových podstat trestných činů souvisejících s terorismem a také minimálních trestních sazeb či založení Eurojustu. Impulsem k rychlému dokončení některých kroků navržených v Tampere se staly útoky na Spojené státy v září 2001.

Na **útoky z 11. září 2001** reagovala EU na Evropské radě 21. září 2001 přijetím dokumentu **Akční plán boje proti terorismu**, který sumarizuje nutné kroky společenství. Tento plán je od útoků v Madridu každého půl roku revidován, poslední znění Akčního plánu je z února 2006. 3. října 2001 pak Evropská komise navrhla členským zemím, aby zmrazily veškeré finanční prostředky 27 organizací a dalších jednotlivců, kteří se podílejí na teroristických aktivitách. Poslední seznam teroristických organizací a jednotlivců byl vytvořen v květnu 2006. V červnu 2002 Evropská rada přijala **Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu**. Jeho součástí je především **Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002** o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Toto rozhodnutí dále například definuje společný koncept teroristického činu, včetně pro některé členské země nových trestních činů jako založení teroristické skupiny, které musely být implementovány do právních řádů jednotlivých zemí a již zmiňovanou minimální výši trestních sazeb, která zajišťuje, aby teroristé nemohli hledat útočiště v členských zemích, které mají nejmírnější tresty či nedostatečně definované skutkové podstaty. Dalším krokem bylo například nařízení týkající se bezpečnosti leteckého

provozu nebo **Rámcové rozhodnutí Rady o vytvoření společných vyšetřovacích týmů**. Europol dostal další prostředky, aby mohl analyzovat a vyhodnocovat hrozbu teroristických útoků a mohlo v jeho rámci docházet k výměně informací. V únoru 2002 byl založen **Eurojust**.

V prosinci 2003 byla v rámci II. pilíře přijata **Evropská bezpečnostní strategie**. Dokument identifikuje nejdůležitější tři bezpečnostní hrozby, mezi kterými je jmenován terorismus a navrhuje i způsoby, jak těmto hrozbám čelit. Cílem tohoto stručného dokumentu bylo také překonat rozpory způsobené předchozí iráckou krizí, a to jak mezi členskými státy navzájem tak i mezi některými členskými státy a USA. Jelikož jde o bezpečnostní strategii, je zde v duchu výše uvedené distinkce terorismus chápán jako vnější hrozba a řešení, jak jí čelit, odpovídají tomuto chápání problému – tj. účinný multilateralismus, ale i použití síly. V duchu principů EU ovšem strategie zdůrazňuje, že právo a bezpečnost musí zůstat v rovnováze.

Impulem pro další posílení úsilí v oblasti boje proti terorismu se staly **útoky v Madridu** (11. března 2004), jejichž povaha se od ostatních útoků, které proběhly ve světě od 11. září 2001, lišila provedením (nešlo o sebevražedné útoky) i profilem pachatelů. Zhodnocení těchto útoků vedlo EU k další sérii protiopatření, která se týkala například obchodu s výbušninami a jejich označováním. Některá opatření byla ale dotažena do konce až po útocích v Londýně (viz níže). Evropská rada, která zasedala 25. března 2004, rozhodla o vytvoření funkce **protiteroristického koordinátora EU**, který spadá pod úřad Vysokého představitele pro SZBP. Do této pozice byl členskými státy zvolen **Gijs de Vries**. Evropská rada dále ten samý den vydala **Deklaraci o boji proti terorismu**, která uvádí priority, které je nutné splnit. Akční plán EU boje proti terorismu je od této chvíle revidován každých šest měsíců. Protiteroristický koordinátor ve spolupráci s Evropskou komisí začíná od prosince 2005 zveřejňovat také tzv. **scoreboard**, kde je dokumentován postup jednotlivých členských zemí při implementaci důležitých aktů společenství, ale i mezinárodně přijatých úmluv. Pomocí této taktiky se v mnoha členských zemích podařilo uspíšit proces implementace důležitých nástrojů, mj. i evropského zatýkacího rozkazu. Poslední zveřejněný scoreboard je z května 2006. Evropská komise sama zveřejnila v červnu 2004 zprávu o tom, jak členské státy naplňují **Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu z roku 2002**.

V listopadu 2004 byl přijat **Haagský program**, který nahrazuje předchozí program z Tampere a obsahuje mnoho ambiciózních bodů. Jedná s například o zlepšení výměny informací, bezpečnost cestovních dokladů nebo další posílení justiční a policejní spolupráce. Některé kroky byly na papíře realizovány rychle, příkladem může být **nařízení Rady o bezpečnostních prvcích a biometrických informacích v cestovních dokumentech vydávaných členskými státy** z prosince 2004. Na žádost Evropské rady Evropská komise v březnu 2004 dále navrhla, aby členské státy začaly předávat některé údaje Interpolu, konkrétně údaje o ukradených cestovních dokladech. Další návrhy Komise se týkaly možnosti sdílení policejních databází členských států a užší spolupráce s Europolem. Schválení legislativy i faktická implementace se ovšem v některých případech protáhne.

11. březen je nadále v EU **pamětním dnem obětí teroristických útoků**. Boj proti terorismu vyžaduje mobilizaci celé společnosti, pamětní den by měl mj. všem občanům tuto skutečnost připomínat. Evropská komise vyhlásila také program, který přijímá projekty zaměřené na pomoc osobám postiženým teroristickým útokem a rodinám obětí teroristických útoků.

Po útocích v Madridu EU zdůrazňoval upravený akční plán boje proti terorismu následující priority, které obsahují například i závěry Evropské rady z června 2005, těsně před útoky v Londýně:

- Posílit mezinárodní spolupráci v boji proti terorismu, konkrétně usilovat o vytvoření jednotné konvence proti mezinárodnímu terorismu na půdě OSN
- Snížit možnost přístupu teroristů k finančním prostředkům a omezit možnost financování jejich aktivit, konkrétně se zaměřit na vytvoření postupu zabraňujícímu zneužívání charitativních organizací a posílení procedury zmrazování finančních prostředků
- Zvýšit kapacitu členských zemí vyšetřovat a postihovat pachatele těchto trestních činů.
- Posílit bezpečnost mezinárodní dopravy a ustavit efektivní systém hraničních kontrol

- Posílit koordinaci mezi členskými státy a tím i prevenci a vyrovnání se s následky teroristických útoků
- Identifikovat faktory, které přispívají k náboru členů teroristických skupin a vytvořit strategii a akční plán proti radikalizaci a náboru teroristů
- Pokračovat ve sledování doporučení, která byla jednotlivým členským státům zaslána po proběhnutí tzv. evaluačních misí, které zkoumaly jejich připravenost
- Posilovat civilní ochranu v jednotlivých členských zemích
- Podporovat aktivně třetí země, aby se efektivněji věnovaly boji s terorismem, poskytovat jim finanční i expertní pomoc
- Posílit spolupráci celních úřadů

Rok a půl po útocích v Madridu došlo k **bombovým útokům v Londýně** (7. července 2005). Na zasedání mimořádné Rady EU ve složení ministrů vnitra bylo dojednáno, že některá opatření budou přijata prioritně. Hovořilo se především o **Evropském důkazním příkazu**, posilování Vízového informačního systému (VIS), biometrických údajích cestovních dokladech, financování terorismu, prevenci radikalizace a náboru teroristů a kontrole obchodu, uskladňování a dopravě výbušnin. Co se týče výbušnin, Evropská komise již 18.7. 2005 zaslala nové sdělení, které se týkalo všech uvedených aspektů. V září 2005 pak představila Evropská komise další skupinu návrhů na legislativu, která zahrnovala i známý návrh směrnice o uchovávání dat, sdělení o zprávě o radikalizaci a rozhodnutí o alokaci finančních prostředků na prevenci a přípravu na odstraňování důsledků teroristických útoků. Většina navrhovaných opatření je stále ve stádiu dokončování tvorby legislativy viz zde.

30. listopadu 2005 byla zveřejněna nová **Strategie EU pro boj s terorismem**, kterou připravil protiteroristický koordinátor a oficiálně schválili ministři spravedlnosti na jednání Rady 1. prosince 2005. Hlavním cílem dokumentu je přehledně představit nejširšímu publiku hlavní cíle a nástroje Unie na poli protiteroristické politiky. Vše je shrnuto do čtyř hlavních témat (viz níže): **prevence, ochrana, stíhání a reakce**. V rámci těchto čtyř kategorií se dokument snaží propojit nástroje a opatření přijatá v rámci různých unijních

politik a zdůraznit úzkou vazbu mezi opatřeními přijímanými na domácí, evropské i mezinárodní úrovni.

Protiteroristický koordinátor EU nepřestává vyhodnocovat naplňování revidovaného akčního plánu, dá se očekávat, že do jednotlivých členských zemí přijedou znovu evaluační mise, aby na místě zjistily, jakým způsobem se daří reformovat nalezená slabá místa. Jedním z hlavních problémů na poli vytváření protiteroristické politiky v rámci EU ale zůstává její rozdělení do tří pilířů a v návaznosti na to také skutečnost, že o mnoha důležitých opatřeních se stále hlasuje jednomyslně. Jednání v Radě jsou pak velmi pomalá (viz například jmenování nového ředitele Europolu, které trvalo rok) a kvůli nutné jednomyslné shodě jsou nakonec výsledkem často mírné kompromisy. V této souvislosti bylo v nedávné době možné sledovat snahu komisaře Franca Frattiniho, který u příležitosti hodnocení výsledků dosažených ve III. pilíři apeloval na členské země, aby byla část agendy III. pilíře přesunuta do pilíře prvního. To by mj. znamenalo větší zapojení Evropského parlamentu do rozhodování, ale také možnost Evropského soudního dvora vymáhat na členských státech plnění těchto povinností. S tím souvisí další velký problém, který oslabuje protiteroristickou politiku EU – i přes velké množství přijatých opatření (až 170), je jich reálně implementováno, tj. funkčních, něco mezi 30–40. Velká část *acquis* tak zůstává pouze virtuální. Změnu způsobu hlasování v některých oblastech měla řešit Smlouva o ústavě pro Evropu. Aktéři unijního boje proti terorismu doufají a snaží se prosadit, aby přechod k hlasování kvalifikovanou většinou v některých oblastech III. pilíře byl zakomponována do jakékoli budoucí nové úpravy primárního práva.

Do konce roku 2009, kdy končí Haagský program, chce Komise předložit návrhy v následujících oblastech, souvisejících s bojem proti terorismu: základní práva a občanství, rozvoj druhé fáze azylu, řízení migrace, integrované řízení vnějších hranic a interoperabilita informačních systémů, vzájemné uznávání opatření v trestních i občanskoprávních věcech, přístup k informacím v rámci boje proti terorismu a organizovanému zločinu a budoucnost Evropy.

1 EVROPSKÁ KOMISE

Evropská komise hraje v oblasti boje proti terorismu roli omezenou rozsahem jejích kompetencí, tj. ve II. a III. pilíři může iniciovat legislativní návrhy pouze na žádost Rady. Bezpečnostní a protiteroristický komponent ale obsahuje také mnoho oblastí, které spadají do I. pilíře. Aspirace na meziinstitucionální koordinační úlohu byly omezeny po jmenování protiteroristického koordinátora EU, který ovšem nedisponuje rozsáhlými kompetencemi. Komise v oblasti boje proti terorismu navrhuje legislativu (důležitá je například role Komise při přípravě legislativy proti financování terorismu), připravuje strategie (například proti radikalizaci, za použití expertních skupin) a řídí financování některých projektů (například v oblasti výzkumu a vývoje či projekty podporující oběti terorismu). V rámci Komise samotné vzniklo několik skupin pro vnitřní koordinaci postupů souvisejících s bojem proti terorismu, většinou pod vedením osob z Generálního ředitelství justice a vnitřní věci – výše zmíněná agenda totiž zasahuje od Generálního ředitelství pro vnitřní trh až po Generální ředitelství pro výzkum. Nejdůležitější z nich byla vytvořena v roce 2004 (High Level Inter–Service group), kterou střídavě vede představitel Generálního ředitelství justice a vnitřní věci (DG JLS) a představitel Generálního ředitelství pro vnější vztahy (DG RELEX).

2 PROTITERORISTICKÝ KOORDINÁTOR EU

je volen Evropskou radou. Funkce byla ustavena po útocích v Madridu (11.3. 2004). Hlavním úkolem je koordinovat práci Rady a monitorovat implementaci přijatých právních nástrojů. Protiteroristický koordinátor by měl také podporovat lepší koordinaci mezi Evropskou komisí a Radou. Někteří úředníci Evropské komise se ale ke snahám koordinátora staví rezervovaně, protože pracuje pro národní vlády. Obávají se, že by mohl roli Komise v protiteroristické politice ještě dále omezit. Institucionální překážky ale nekončí v oblasti spolupráce mezi de Vriesem a Komisí, při vytváření této politiky hraje roli celá řada dalších institucí, výborů a komisí, jejichž činnost se protiteroristický koordinátor snaží propojit. Kromě níže uvedeného Europolu a Eurojustu se jedná o dvě stále pracovní skupiny k terorismu – první se účastní úředníci jednotlivých národních ministerstev vnitra, druhé národní úředníci ministerstev zahraničí. Dalším orgánem je skupina, ve které se scházejí policejní prezidenti členských zemí, existují i skupiny pracovníků zpravodajských služeb. Celý systém je komplikovaný a matoucí. Podle zprávy britské Sněmovny lordů by bylo řešením, kdyby se vůdčí role v oblasti boje proti terorismu ujal Europol. To je ovšem komplikováno tím, že některé národní policejní sbory a všechny zpravodajské služby odmítají sdílet s touto institucí své informace. Po útocích v Londýně se zlepšila činnost **SITCEN**u (European Union Joint Situation Centre), který spadá pod Vysokého představitele pro SZBP a má za úkol monitorovat mezinárodní vývoj v oblasti terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. SITCEN má poskytovat podporu představitelům EU a dalším vyšším úředníkům a také vojenskému a civilnímu krizového řízení. Nemá však žádné vlastní primární zpravodajské vstupy a až do nedávna mu členské státy zasílaly pouze nepříliš hodnotné údaje a analýzy. V současné době SITCEN zvýšil své analytické kapacity a také přísun primárních zpravodajských dat ze strany členských zemí se údajně zlepšil. Zazněly také návrhy na vytvoření jednoho Evropského bezpečnostního výboru, který by měl výlučnou poradní roli otázkách bezpečnosti směrem k Radě. Reforma složitého systému jednotlivých institucí a výborů a překrývání jejich agendy ale zatím není na pořadu dne.

3 EUROPOL

Europol dostal po útocích v Madridu od Evropské Rady úkol obnovit své protiteroristické taktické uskupení (Counter Terrorism Task Force), které zahájilo své aktivity v říjnu 2004. Tvoří jej experti z policejních a zpravodajských institucí jednotlivých členských zemí a analytici, kteří mají vyhodnocovat údaje a data, která mají dodávat jednotlivé členské země. Reálně ovšem většina členských zemí tyto údaje neposkytuje nebo je poskytuje ve velmi malé míře. Toto těleso zatím vydalo manuál pro vyšetřování v oblasti boje proti terorismu. Europol poskytuje operační podporu členským zemím a několik společných vyšetřovacích týmů už vytvořilo na základě vlastních operačních poznatků i první analytické zprávy. Zaměřuje se pochopitelně na hrozbu radikálního islámského terorismu. Vyhodnocuje trendy v oblasti financování terorismu, alternativní způsoby převádění finančních prostředků a na roli neziskových organizací.

4 EUROJUST

Eurojust umožňuje justiční spolupráci členských zemí a koordinaci vyšetřování závažných trestných činů, včetně terorismu. Každá členská země vyslal do ústředí Eurojustu zástupce, který má na starosti pouze protiteroristickou agendu. V roce 2005 dosáhl počet kauz spojených s terorismem 6% z celkového počtu případů, kterými se Eurojust zabýval. Efektivitu této instituce ale momentálně omezuje to, že tři členské státy (Kypr, Estonsko a Litva) stále ještě neimplementovali nařízení z roku 2002 ustavující Eurojust, dále nedostatek informací a právní bariéry, které pro spolupráci tohoto typu v jednotlivých členských zemích stále existují.

5 STRATEGIE EU PRO BOJ S TERORISMEM

Strategie EU pro boj s terorismem z prosince 2005 shrnuje protiteroristickou politiku EU do čtyř hlavních témat: prevence, ochrana, stíhání a reakce.

5.1 Prevence radikalizace a náboru členů teroristických skupin

Prevenčí radikalizace a náboru členů teroristických organizací chce EU dojít ke kořenům fenoménu terorismu. Situace se ovšem v každém členském státě významně liší, proto nelze očekávat vytvoření jednotného přístupu v této oblasti, spíše shrnutí doporučení a nejlepších postupů. V září 2005 zveřejnila Komise sdělení, ve kterém analyzuje způsoby, kterými může být radikalizaci jednotlivců předcházeno pomocí vzdělávání – jak klasicky ve škole, tak například na internetu. Rada následně schválila další postup práce na tomto tématu. Studie o radikalizaci a jejímu předcházení, na které se kromě expertů na terorismus podílejí například i mediální odborníci, by měla být zveřejněna koncem roku 2006.

- Rada EU: The EU Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism (prosinec 2005)
- EurLex (Evropská komise): Communication from the Commission to the European Parliament and the Council concerning terrorist recruitment - Addressing the factors contributing to violent radicalisation

5.2 Zabránění financování terorismu

Pro členské země je zabránění financování terorismu jednou z hlavních priorit. Zaměřují se na dvě hlavní oblasti – zabránění financování teroristických útoků a zabránění financování teroristických skupin jako takových, tj. především náboru a radikalizace. V některých členských zemích bylo především nutné posílit skupiny vyšetřující podezřelé finanční transakce a získat odborníky. Bylo nutné vytvořit speciální útvary, většinou při ministerstvech financí, které identifikují, sledují, zmrazují a konfiskují prostředky, které slouží k financování terorismu. Rada a Evropský parlament přijaly v říjnu 2005 tzv. třetí

směrnici proti praní špinavých peněz, která reflektuje doporučení mezinárodní skupiny FATF (Financial Action Task Force), ustavené G-8 v roce 1989. Podle této směrnice musí být každá podezřelá transakce nad 15.000 eur ohlášena speciálním útvarům pro boj s finanční kriminalitou, které mají v gesci financování terorismu a praní špinavých peněz. Další návrhy se týkají regulace údajů, které musí obsahovat jakýkoli převod peněz, zabavování důkazních materiálů, kontrolu převádění finančních prostředků mimo hranice EU, zmrazování majetku jako důkazního materiálu, zavedení postupu pro zabránění zneužití charitativních organizací teroristy a teroristickými skupinami a ratifikace Konvence o financování terorismu, kterou přijala Rada Evropy. V prosinci 2005 Komise navrhla společný postup pro předávání informací o podezřelých finančních operacích mezi členskými státy a pravidla pro zlepšení finanční transparentnosti a účetnictví neziskových organizací. Především toto druhé opatření bylo přijato velmi kontroverzně, protestoval samozřejmě především neziskovým sektorem. Rada EU následně v prosinci přijala tzv. pět principů, které by měly být brány v potaz při implementaci opatření proti zneužívání neziskových organizací pro financování terorismu.

- Evropská komise: Financing of terrorism: new guidelines for Member States on national level coordination structures and vulnerabilities of the non-profit sector (prosinec 2005)
- EurLex: Směrnice Evropského parlamentu a Rady o předcházení zneužívání finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu (říjen 2005)
- Evropská komise: DG Internal Market – Financial Crime
- EurLex (Evropská komise): Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích o plátcích podávaných v souvislosti s převodem finančních prostředků (červenec 2005)
- EurLex (Evropská komise): Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the prevention of and fight against organised crime in the financial sector
- Rada EU: The Fight against Terrorist Financing (říjen 2004)
- Rada Evropy: Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (květen 2005)

- Financial Action Task Force (FATF)
- FATF: Nine Special Recommendations on Terrorist Financing
- FATF: 40 recommendations on money laundering

5.3 Výbušniny

Především po útocích v Madridu se EU zaměřila na posílení bezpečnosti v souvislosti s obchodem, transportem a označováním výbušnin a rozbušek, ale i ručních palných zbraní. Sdělení Evropské komise se zabývá zajištěním větší bezpečnosti celého cyklu výroby a dodávek těchto produktů. Navržena byla opatření na lepší spolupráci se soukromým sektorem především v oblasti označování výbušnin vyrobených pro civilní potřeby.

- Evropská komise: Sdělení o opatřeních k zajištění větší bezpečnosti výbušnin, rozbušek, materiálů k výrobě bomb a střelných zbraní (červenec 2005)

5.4 Ochrana občanů

V rámci ochrany občanů se EU nezaměřuje pouze na hrozbu, kterou představuje teroristický útok, ale na celkovou bezpečnost jedince i v případech nečekaných událostí (tzv. all hazards approach). Částečně se tak překrývá s některými dalšími oblastmi, které jsou ve strategii uvedeny. Opatření přijatá v rámci tohoto tématu se týkají především zabránění přenosu expertízy o výrobě a použití trhavin a výroby bomb, bezpečnosti počítačových sítí a Internetu (tzv. Cybersecurity), kde je navrhováno vytvoření speciálního útvaru, který by se zaměřovala na tyto hrozby, ale patří sem také schopnost reakce na případný chemický, biologický či jaderný útok (CBRN). Jedním z konkrétních kroků na tomto poli bylo například vytvoření databáze vojenských útvarů a schopností, které je možné využít v případě útoku na civilní obyvatelstvo. Evropská komise také financuje několik výzkumných projektů, které se zaměřují na CBRN a kybernetickou bezpečnost.

- EurLex (Evropská komise): Communication on Cooperation on Preparedness and Response to Biological and chemical agent attacks (červen 2003)
- Rada EU : EU Solidarity Programme on the consequences of terrorist threats and attacks (revise/widened CBRN Programme) (prosinec 2004)

5.5 Ochrana infrastruktury

Pojem kritická infrastruktura zahrnuje fyzické objekty, informační technologie, sítě a služby při jejichž narušení by došlo k vážnému ohrožení či dopadům na zdraví, bezpečnost a ekonomický blahobyt obyvatelstva. Nejedná se ovšem pouze o prvky fyzické infrastruktury, ale i o komplexní síť služeb a systém dodavatelů, producentů a zpracovatelů těchto základních komodit (například voda či elektrická energie). Členské země měly ve spolupráci s Komisí připravit do konce roku 2005 seznam kritické infrastruktury. Evropská komise také otevřela debatu o tom, kdo je vlastně za ochranu kritické infrastruktury před teroristickým útokem odpovědný. V letech 2007–2012 by na zlepšení ochrany vytipovaných částí civilní infrastruktury mělo být z unijního rozpočtu vyčleněno zhruba 140 milionů eur. Evropská komise začala také pracovat na projektu Systému varování pro kritickou infrastrukturu (Critical Infrastructure Warning Information Network – **CIWIN**), který je součástí Evropského programu ochrany kritické infrastruktury (**EPCIP**), Návrh na vytvoření tohoto systému by měl být hotov koncem roku 2006.

- EurLex (Evropská komise): Green Paper on a future European Programme for Critical Infrastructure Protection (EPCIP) (listopad 2005)
- Evropská komise: Communication from the Commission – Critical Infrastructure Protection in the fight against terrorism (říjen 2004)
- Rada EU: EU Critical Infrastructure Protection (CIP) (říjen 2005)

5.6 Ochrana hranic

V říjnu 2004 byla ustavena **Evropská agentura pro ochranu vnějších hranic** (FRONTEX) a za její sídlo byla zvolena Varšava. Tato agentura, která má zajišťovat koordinaci mezi členskými státy, poskytovat trénink pohraničním strážím a také vyhodnocovat rizika, byla formálně otevřena v červenci 2005. FRONTEX by měl v budoucnu úzce spolupracovat s Europol. Do tohoto okruhu témat patří také biometrické ochranné prvky v cestovních dokladech, jejich zavádění a databáze biometrických údajů (databáze otisků prstů žadatelů o azyl EURODAC).

- EurLex (Rada EU): Council Regulation on standards for security features and biometrics in passports (prosinec 2004)
- Rada EU: Nařízení Rady o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (říjen 2004)

5.7 Ustavení právního rámce EU pro boj s terorismem

Klíčovým dokumentem v této oblasti je **Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu** (viz výše), které ustavuje základy této politiky a harmonizuje relevantní části trestního práva. Přijetí společné definice teroristických trestných činů umožnilo další expanzi a rozvoj protiteroristické politiky EU. Některé části Rámcového rozhodnutí ale všechny členské země stále neplní. Česká republika má například problémy se zavedením institutu trestní odpovědnosti právnických osob.

- EurLex (Evropská komise): Report of the Commission based on Article 11 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism (červen 2004)
- Rada EU: Implementation of the Action Plan to Combat Terrorism (květen 2006)

5.8 Posílení spolupráce policejních, zpravodajských a celních útvarů

Stíhání pachatelů trestných činů spadá zcela do kompetence členských zemí, EU se snaží poskytnou lepší nástroje pro posílení jejich vzájemné spolupráce. Jedním z posledních návrhů Komise v této oblasti je návrh Rámcového rozhodnutí Rady o tzv. principu dostupnosti, který by měl policejním sborům, včetně Europolu, umožnit získávat relevantní informace v rámci všech členských zemí. Dalším návrhem Komise je zpřístupnění systému VIS úřadům členských zemí, které jsou odpovědné za bezpečnost a také Europolu a na zlepšení spolupráce zpravodajských služeb. Jedním z klíčových témat je v rámci tohoto tématu ochrana osobních dat. Jedním z dosažených úspěchů je již zmiňovaný Evropský zatýkácí rozkaz, který zkracuje extradiční řízení mezi členskými státy na zhruba 45 dní a jehož implementace byla dlouhodobá a v některých členských zemích obtížná (Česká republika, Itálie, Německo). Dalším krokem je přijetí Evropského důkazního rozkazu (viz výše). V únoru 2006 pak Rada přijala směrnici o uchovávání telekomunikačních dat, jejíž

návrh představila Komise v září 2005 a která vyvolala bouřlivou diskusi. Návrh směrnice, která by nařizovala telekomunikačním společnostem a internetovým providerům uchovávat data (ne obsah) všech telefonních hovorů, emailů a návštěvnosti stránek byl poprvé představen Velkou Británií, Francií a Švédskem již v roce 2004. Evropský parlament ale tento návrh zcela odmítl. V září 2005 představila Komise svůj vlastní návrh, který ukládal uchovávání dat po dobu jednoho roku (telefonní rozhovory) nebo šesti měsíců (emailová komunikace). Náklady na toto opatření měly původně nést členské státy, které ale prosazovaly, aby část nákladů nesly i firmy samotné. Výsledná podoba směrnice z února 2006 je kompromisem co do doby délky uchovávání, tak financování. Paralelně s tímto návrhem představila komise i návrh na rámcové rozhodnutí Rady o ochraně dat (viz výše).

- EurLex (Evropská komise): Návrh rámcového rozhodnutí Rady o výměně informací podle zásady dostupnosti (říjen 2005)
- EurLex (Evropská komise): Návrh rozhodnutí Rady o přístupu do Vízového informačního systému (VIS) za účelem jeho prohlížení pro orgány členských států odpovědné za vnitřní bezpečnost a pro Europol pro účely předcházení teroristickým trestným činům a jiným závažným trestným činům a jejich odhalování a vyšetřování (listopad 2005)
- EurLex (Evropská komise): Návrh rozhodnutí Rady o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a soudní spolupráce v trestních věcech (říjen 2005)
- EurLex (Evropská komise): Návrh rozhodnutí Rady o předávání informací o teroristických trestných činech získaných z činnosti bezpečnostních a zpravodajských služeb (prosinec 2005)
- Rada EU: Directive of the European Parliament and of the Council on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC (únor 2006)
- Rada EU : Rámcové Rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (červen 2002)
- Rada EU: Implementation of the Action Plan to Combat Terrorism (květen 2006)

5.9 Posílení soudní spolupráce

EU se v rámci boje s terorismem zaměřuje také na připravenost a zlepšování managementu krizových situací. Pouze efektivní zvládnutí krize zajistí co nejmenší ztráty. Odpovědnost za krizový management a integrované záchranné systémy nesou členské státy. EU se snaží napomoci usnadnění vzájemné spolupráce jednotlivých členských zemí, a to především pro případ, kdy by došlo k útokům v několika členských zemích najednou. Evropská komise spustila krizový koordinační systém ARGUS, který spojuje všechna specializovaná pracoviště EU a Komise.

5.10 Lidská práva

Imperativem boje proti terorismu EU je udržování rovnováhy mezi přijímanými opatřeními a lidskými právy, mezi svobodou a bezpečností. Respektování práv jednotlivců je kromě ostatních mezinárodních a evropských nástrojů posíleno i přijatou Chartou základních práv z konce roku 2002. Explicitní reference k dodržování lidských práv v souvislosti s bojem proti terorismu je uvedena ve Strategii EU boje proti terorismu z roku 2005. Diskuse, které v EU vznikají především v souvislosti se spoluprací některých členských zemí s USA na nelegálním převozu vězňů a tajných věznicích, které jsou údajně umístěny na území některých členských a kandidátských zemích zatím zůstávají bez dostatečných důkazů. Zpráva Rady Evropy, která za účelem prošetření těchto obvinění vytvořila speciální skupinu, byla spíše výtahem z médií a neposkytovala žádné přesvědčivé důkazy. Zpráva speciálního výboru Evropského parlamentu, který se zabývá obviněními z nezákonného vydávání, by měla být k dispozici koncem roku 2006.

- Evropský parlament: Dočasný výbor k domnělému využití evropských zemí ze strany CIA pro převoz a nezákonné zadržování vězňů: návrh průběžné zprávy (červen 2006)
- Protiteroristický koordinátor EU: The Fight Against Terrorism - Five Years After 9/11. Presentation by Gijs de Vries, EU Counter-Terrorism Co-ordinator, Annual European Foreign Policy Conference London School of Economics & King's College London (červen 2006)

5.11 Mezinárodní spolupráce

Spolupráce se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi v boji proti terorismu je důležitou součástí agendy EU. Kromě spolupráce s OSN se EU soustřeďuje na klíčové partnery, mezi které patří především sousední země. V nedávné době došlo například k uzavření dohody o Euro–středomořských pravidlech jak čelit terorismu (Euro-Mediterranean Code of Conduct on Countering Terrorism). Podobná dohoda byla uzavřena i s Ruskem v rámci jednání o tzv. čtyřech prostorech. Terorismus pokrývají také dohody uzavřené se sousedními státy v rámci Evropské sousedské politiky (ENP). Sousedním zemím poskytuje EU také nezanedbatelnou technickou a finanční asistenci, která má napomoci boji proti terorismu na jejich území. Jedním z hlavních partnerů EU jsou USA. V rámci této spolupráce bylo od útoků 11. září 2001 uzavřeno šest významných vzájemných smluv, například o extradici, bezpečnosti kontejnerové dopravy či nedávno zpochybněná dohoda o předávání údajů cestujících do USA (PNR).

ZÁVĚR

Zvládání krizí civilního charakteru za hranicemi Evropské unie. Tato problematika spadá do druhého pilíře – společná zahraniční a bezpečnostní politika. Článek 17 Smlouvy o Evropské unii je jejím realizačním nástrojem. Popisuje a specifikuje humanitární a záchranné mise, mise za účelem udržení míru a mise bojových jednotek k řešení krizí a nastolování míru. Jde o nevojenskou civilní stránku misí. Struktury pro zvládání vnějších krizí představují stále výbory a koordinační mechanismus při sekretariátu Rady. Prioritními oblastmi jsou – polici, posílení práva, posílení civilní správy a civilní ochrana. Mise se pak dělí na posilovací a substituční.

Pomoc Společenství v oblasti civilní ochrany měla nadále záviset především na dobrovolných příspěvcích od členských států, tento návrh Komise stanoví rámec nové politiky umožňující Společenství, aby hospodárným způsobem doplňovalo pomoc členských států dodatečnou podporou a prostředky. Tato podpora se zaměří na poskytování pomoci, kterou nelze získat od zemí podílejících se na mechanismu. Mohlo by se v rámci ní dočasně pronajímat specifické vybavení (letadla Medevac, vysokokapacitní čerpací zařízení pro případ povodní, letadla na likvidaci požáru pro případ lesních požárů atd.).

CONCLUSION

Civilian crisis management outside the European Union. This falls under the second pillar - the Common Foreign and Security Policy. Article 17 of the Treaty on European Union, the realization tool. Describes and specifies humanitarian and rescue tasks, in order to maintain peace and tasks of combat forces in crisis management and peace building. It is a non-military civilian missions page. Structures for the management of external crises are still committees and coordination mechanism at the Council Secretariat. The priority areas are - the police, strengthening law, strengthening civilian administration and civil protection. Missions are divided into fitness and substitution.

Assistance in the field of civil protection should continue to rely mainly on voluntary contributions from Member States, the Commission proposal provides framework for a new policy enabling the Community to cost-efficient way assistance with additional support and resources. This support will focus on providing assistance that can not be obtained from the countries participating in the mechanism. It could consist in the temporary lease specific equipment (medevac aircraft, high capacity pumps for floods, fire fighting aircraft for forest fires, etc.).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Balabán, M., Stejskal, L. a kol. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum UK, 2010. 483 s.
- [2] Černocho, F. *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí. Metodická příručka*
- [3] Eichler, J. *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum UK, 2010. 397 s. ISBN 978-80-246-1790-9.
- [4] Herink, J., Balek, V. *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Živelní pohromy. Praha: Nakladatelství FORTUNA, 2002. s. 39. ISBN 80-7168-830-4.*
- [5] Koucká, M., Veselý, B. *Krizové řízení v oblasti obrany státu*. Praha, 2009.
Machová, J., Kubátová, D. a kol. Výchova ke zdraví. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. s.291. ISBN 978-80-247-1998-6.
- [6] Shapiro, I. *Politika zadržování: staronová strategie proti světovému terorismu*. Praha: Karolinum UK, 2009. 173 s. ISBN 978-80-246-1669-8.
Soubor předpisů PO (zákony, vyhlášky, nařízení vlády).
- [7] HORÁK, R, KRČ, M., ONDRUŠ, R, DANIELOVÁ, L: Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu, Praha, 2004
- [8] KONECNY, Milan, Sisi ZLATANOVA a Temenoujka L. BANDROVA, eds. *Geographic information and cartography for risk and crisis management: towards better solutions*. Berlin: Springer, 2010. 446 s. ISBN 978-3-642-03441-1.
- [9] BECKER, U. Krisenmanagement – kein Nebenjob. [Krizový management – žádné vedlejší zaměstnání.] *Bevölkerungsschutz*, 2012, roč. 40,

[20] Rozhodnutí Rady ze dne 23. října 2001 o vytvoření mechanismu Společenství na podporu zesílené spolupráce při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany (2001/792/ES, Euratom)

[31] Rozhodnutí Komise ze dne 29. prosince 2003, kterým se stanoví prováděcí pravidla k rozhodnutí Rady 2001/792/ES, Euratom (2004/277/ES/Euratom)

[42] Rozhodnutí Rady ze dne 9. prosince 1999, kterým o vytvoření Akčního plánu Společenství v oblasti civilní ochrany (1999/847/EC)

[53] Sdělení Komise ze dne 25. března 2004 (COM (2004) 200 final)

[64] Vademekum Evropské unie pro krizové řízení (k dispozici na webových stránkách Evropské komise www.ec.europa.eu)

[75] Rozhodnutí Rady ze dne 29. července 1991 o zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání (Úřední věstník L 217/1991)

[86] Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, MV ČR, 2004 (k dispozici na www.mvcr.cz)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BRS	Bezpečnostní rada státu.
EU	Evropská unie.
MIC	Monitorovací a informační centrum.
CO	Civilní ochrana.
EBOP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
EOA	Evropská obranná agentura
CEPOL	Evropská policejní akademie
EPA	Evropská policejní akademie

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.	Seznam odvětví s EKI	35
---------	----------------------------	----